

**Raport z badań socjologicznych
„Jakość życia w Kielcach 2017”
na potrzeby Ramowej Strategii Kielce Smart City 2030+**

MIASTO DLA LUDZI

Spis treści

Miasto inteligentne – wprowadzenie.....	3
Czym jest miasto inteligentne?	3
Zintegrowane zarządzanie miastem.....	6
Diagnoza miasta	7
Kwestionariusz.....	10
Nota metodologiczna	12
Dobór próby minimalnej	12
Wyniki badań.....	14
Próba badawcza	15
Kluczowe obszary smart city	21
Kielce jako „smart city” – inteligentna populacja.....	21
Kielce jako „smart city” – inteligentne warunki życia	30
Kielce jako „smart-city” – inteligentna gospodarka	37
Kielce jako „smart city” – inteligentna mobilność.....	39
Kielce jako „smart city” – inteligentne środowisko naturalne	45
Kielce jako „smart city” – inteligentne zarządzanie	51
Wnioski płynące z badania	61
Spis rysunków.....	63
Spis tabel	64
Bibliografia.....	66

Miasto inteligentne – wprowadzenie

Czym jest miasto inteligentne?

Niezależnie od obserwowanych w ostatnim czasie w Polsce tendencji demograficznych i urbanistycznych (takich jak zmniejszanie się populacji większości polskich miast, migracje do gmin wiejskich otaczających większe ośrodki miejskie), to miasta stanowią centra gospodarcze, administracyjne, kulturalne i społeczne, w których koncentruje się życie zarówno ich mieszkańców, jak i osób, które korzystają z usług miasta, ale mieszkają poza nim. W dobie dynamicznych zmian technologicznych, ograniczonych zasobów, coraz większej świadomości mieszkańców dotyczącej zrównoważonego rozwoju i jakości życia oraz wymagań wynikających z konkurencyjności (w skali krajowej ale i globalnej), miasta muszą stosować nowe „inteligentne” metody i rozwiązania w zakresie zarządzania, świadczenia usług infrastrukturalnych i społecznych, gospodarowania zasobami czy angażowania mieszkańców.

W Polsce oraz w Unii Europejskiej nie została prawnie określona definicja miasta inteligentnego (ang. „smart city”), jednak w 2014 roku Międzynarodowa Unia Telekomunikacyjna, w oparciu o analizę 120 definicji miasta inteligentnego występujących w pracach naukowych, samorządowych, rządowych oraz w praktyce biznesowej, wypracowała następującą jego definicję:

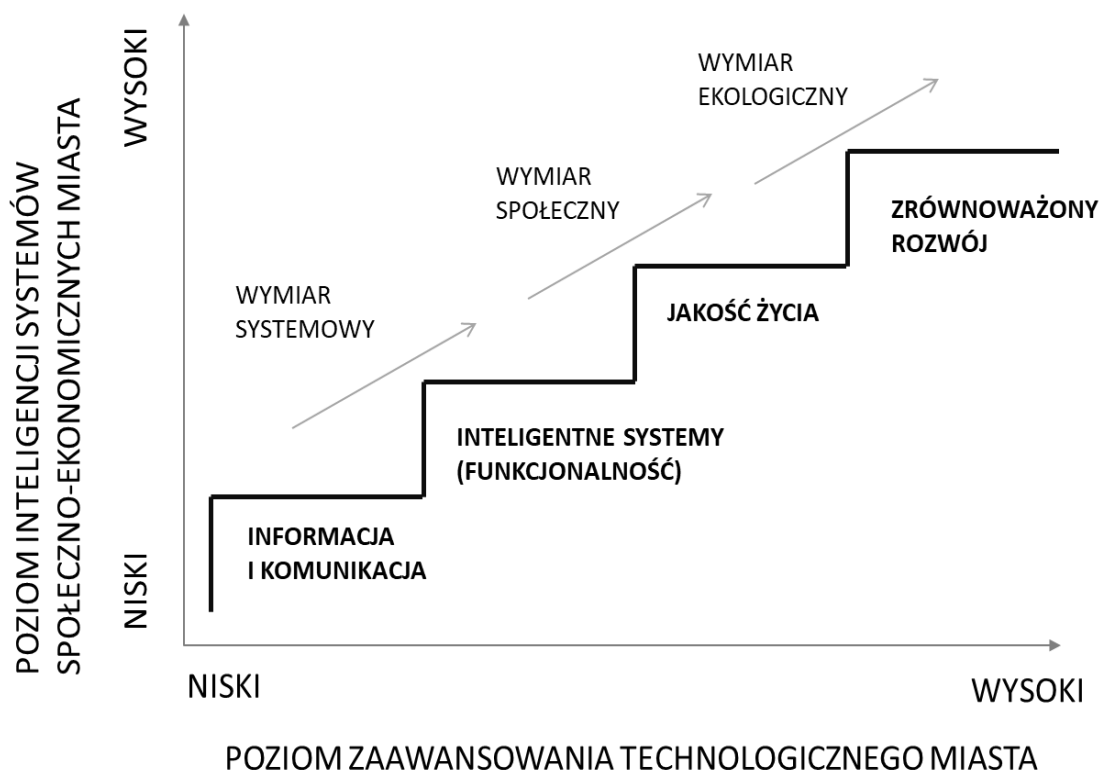
„zrównoważone miasto inteligentne to innowacyjne miasto, które wykorzystuje technologie informacyjno – komunikacyjne (ICT) oraz inne metody w celu poprawy jakości życia mieszkańców, zwiększenia efektywności zarządzania i świadczenia usług oraz wzrostu konkurencyjności, przy jednoczesnej koncentracji na potrzebach obecnych i przyszłych pokoleń przy poszanowaniu ekonomicznych, społecznych i środowiskowych uwarunkowań”.

Definicja ta znacząco różni się od pierwszych prób określenia „miasta inteligentnego”, które koncentrowały się przede wszystkim na wykorzystaniu najnowocześniejszych technologii w zarządzaniu infrastrukturą miejską. Obecnie w dyskusjach nad inteligentnym miastem oraz w praktyce kładzie się coraz większy nacisk na rolę społeczności, rozwój kapitału ludzkiego, zaangażowanie społeczne oraz zrównoważony rozwój. Narzędzia informatyczne oraz nowoczesne technologie

oczywiście są niezbędne w mieście inteligentnym, ale muszą służyć realizacji podstawowych celów czyli podnoszeniu jakości życia wszystkich mieszkańców oraz zrównoważonemu rozwojowi miasta. Praktyka pokazała, że relatywnie łatwo jest uruchomić wyspowe rozwiązania informatyczne czy technologiczne, realizujące mniej lub bardziej potrzebne nowoczesne usługi miejskie, ale znacznie trudniej jest wdrażać projekty i programy mające na celu trwałą i systemową zmianę miasta w miasto inteligentne, przy znaczącym zaangażowaniu społecznym. Im bardziej miasto jest inteligentne, tym szerzej uwzględnia wymiar społeczny oraz ekologiczny w swoim działaniu (Por. Anttiroiko, Valkama, Bailey: 2014).

Przyjmuje się, że obok wymiaru technologicznego inteligentnego miasta równie istotny jest także wymiar społeczno – ekonomiczny (Por. Stawasz, Sikora-Fernandez 2015). Poziomy inteligencji miasta przedstawia rysunek 1:

Rysunek 1. Stopnie inteligencji miasta.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie D. Stawasz, D. Sikora-Fernandez 2015.

Miasto inteligentne to więc miasto, które jest:

- Zorientowane na zrównoważony rozwój oraz potrzeby mieszkańców.
- Innowacyjne i otwarte.
- Zarządzane przy znaczącym zaangażowaniu społeczeństwa.
- Efektywnie wykorzystujące i doskonalące technologie informacyjno – komunikacyjne.
- Zapewniające wygodną i efektywną infrastrukturę (tradycyjną, informacyjną oraz społeczną).
- Szanujące środowisko naturalne.

Wyróżnia się sześć kluczowych **obszarów „smart city”**. Są to:

1. **Smart Living** – wysoka jakość życia w bezpiecznym i przyjaznym środowisku miejskim z zapewnionym dostępem do usług edukacyjnych, kulturalnych, społecznych i rekreacyjnych.
2. **Smart People** – otwarte społeczeństwo gotowe do podnoszenia kwalifikacji, uczenia się, współpracy oraz zaangażowania w życie miasta, ale także świadomie i oszczędnie gospodarujące zasobami z pożytkiem dla obecnych, ale także przyszłych pokoleń (w tym szczególności energią).
3. **Smart Mobility** – bezpieczny dla obywateli i środowiska system transportowy miasta, który zapewnia wszystkim pokoleniom wygodne i efektywne przemieszczanie się różnymi środkami transportu (w szczególności komunikacją publiczną).
4. **Smart Economy** – innowacyjna i elastyczna, ale także, a może przede wszystkim oparta na wiedzy gospodarka miejska, która dostosowuje się do zmieniających się uwarunkowań tak wewnętrznych, jak również zewnętrznych.
5. **Smart Environment** – korzystanie przez miasto w sposób zrównoważony z zasobów przyrodniczych oraz troska o jakość poszczególnych komponentów środowiska naturalnego, w tym wody, powietrza oraz bioróżnorodności.
6. **Smart Government** – sposób rządzenia miastem, przy znaczącym zaangażowaniu społeczeństwa, który integruje informacje, komunikacje oraz technologie w celu planowania, zarządzania i realizacji działań w różnych

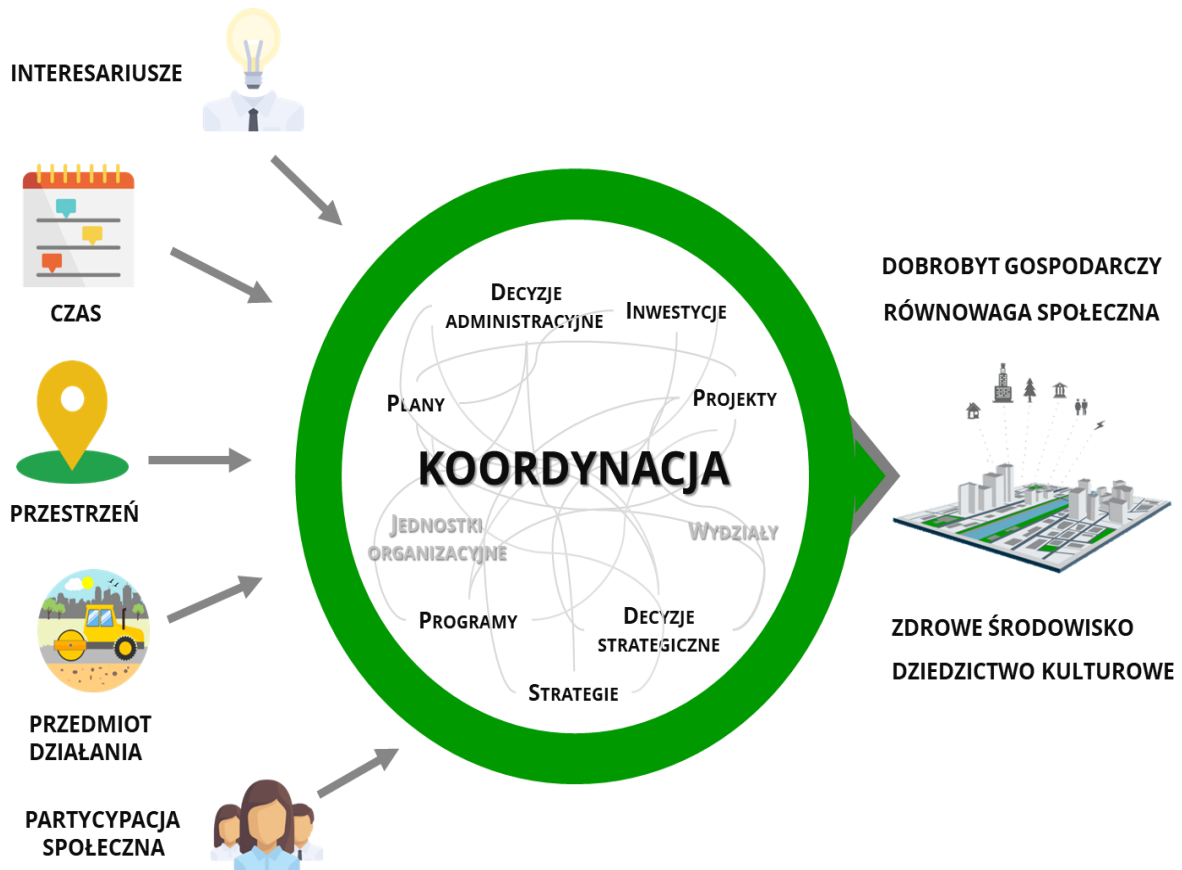
obszarach funkcjonowania miasta, w celu wytwarzania trwałych i zrównoważonych wartości publicznych.

Zintegrowane zarządzanie miastem

Idea zrównoważonego miasta inteligentnego wpisuje się w zintegrowane podejście do zarządzania miastem. Jak stwierdza „Karta Lipska na rzecz zrównoważonego rozwoju miast (dokument przyjęty w 2007 roku przez ministrów krajów Unii Europejskiej odpowiedzialnych za rozwój miast), wzmocnienie i rozwój miast musi uwzględniać „wszystkie wymiary rozwoju zrównoważonego, tj. dobrobyt gospodarczy, równowagę społeczną i zdrowe środowisko. Jednocześnie powinno się zwrócić uwagę na aspekty kulturowe i zdrowotne” [LEIPZIG CHARTER: 2007]. Dokument ten zawiera szereg zaleceń, które wskazują priorytety i wyzwania, z którymi muszą zmierzyć się europejskie miasta. Jednym z nich jest „wykorzystanie na większą skalę zintegrowanego podejścia do polityki rozwoju miejskiego”. Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju może nastąpić przez odejście od planowania i zarządzania sektorowego na rzecz zintegrowanej polityki rozwoju miejskiego [Por. Ciupa, Dzwonkowska, Kisiel: 2011]. Zintegrowane zarządzanie miastem powinno opierać się na koordynacji kluczowych obszarów polityki miejskiej z punktu widzenia przestrzeni, przedmiotu działania i czasu, przy aktywnym zaangażowaniu m.in.: społeczeństwa i podmiotów gospodarczych. Taki sposób zarządzania miastem:

- wspiera pełnienie przez miasto wszystkich funkcji (m.in.: gospodarczej, mieszkaniowej, nauki, pracy, wypoczynku), w sposób jak najmniej konfliktowy i spełniający wymagane prawnie lub społecznie pożądane standardy;
- dąży do najbardziej efektywnego wykorzystania i ochrony zasobów ludzkich, przyrodniczych, kulturowych, gospodarczych;
- prowadzi do kształtowania zintegrowanej przestrzeni miasta i dobrej jakości przestrzeni publicznych;
- uwzględnia ponadlokalne cele publiczne i funkcje miasta w regionalnych i krajowych strukturach przestrzennych;
- zmierza do integracji wszystkich użytkowników miasta.

Ideę zintegrowanego zarządzania miastem inteligentnym przedstawiono na diagramie poniżej:

Rysunek 2. Zintegrowane zarządzanie miastem inteligentnym.
Źródło: Opracowanie własne.

Diagnoza miasta

Należy zauważyć, że nie da się świadomie zarządzać miastem, zwłaszcza w sposób zintegrowany, bez aktualnych i wiarygodnych danych o mieście i o zjawiskach czy aktywnościach, które zachodzą w jego granicach (i często poza nimi). Jak zauważa Sikora-Fernandez (2014) „wiedza i informacje są jednym z głównych czynników funkcjonowania każdej organizacji, a zatem wykorzystywanie zaawansowanych technologii informacyjnych w procesie zarządzania miastem pozwala znacznie efektywniej wykorzystywać jego zasoby”. Podejmowanie mądrych decyzji strategicznych oraz administracyjnych na rzecz rozwoju miasta wymaga kompleksowej informacji dającej odpowiedź na pytania: gdzie i jakie działania będą

skuteczne oraz jakie mogą przynieść rezultaty. Zintegrowane zarządzanie miastem opiera się o informacje, które można uzyskać tylko i wyłącznie dzięki szybkiemu dostępowi do wiarygodnych danych. To dane i informacje powinny być podstawą do budowy strategii, polityk miejskich, podejmowania decyzji, poprawy współpracy i koordynacji działań interesariuszy oraz analizy skutków podjętych przez nich rozwiązań. Miasto inteligentne musi być w stanie mierzyć efektywność swoich działań, jak również poziom rozwoju, stan środowiska i jakość życia mieszkańców na swoim obszarze, szczególnie w wymiarach zidentyfikowanych w strategii jako priorytetowe lub ze zdefiniowanymi celami do osiągnięcia [PD 8100: 2015].

Bardzo ważne jest, aby miasto mierzyło stan środowiska, jakość życia mieszkańców oraz efektywność działań w sposób świadomy, z wykorzystaniem zdefiniowanych metodyk z zastosowaniem wiarygodnych danych. Źródła danych mogą i powinny być różnorodne. Wymienić tu można m.in.:

- bazy danych i rejestry miejskie;
- bazy danych i rejestry innych jednostek administracji publicznej;
- inwentaryzacje (w tym inwentaryzacje wykonywane z wykorzystaniem nowoczesnych metod pozyskiwania danych, takich jak: skanning laserowy czy fotogrametria);
- systemy monitoringu środowiska;
- statystyka publiczna;
- badania społeczne, które dostarczają niezastąpionych informacji na temat odczuć mieszkańców w zakresie jakości życia w mieście czy składników jego stanu.

Przyjęty sposób mierzenia funkcjonowania i wydajności miasta powinien umożliwiać ocenę realizacji zakładanych celów. Będzie także umożliwiać ocenę prowadzonych działań z punktu widzenia celów strategicznych. Jednym systemów pomiaru rozwoju i wydajności miast jest norma ISO 37120 [2014] dotycząca zrównoważonego rozwoju społecznego, definiująca wskaźniki usług miejskich i jakości życia. U źródeł powstania normy leży koncepcja zintegrowanego rozwoju miast opartego na danych. Inteligentne, zrównoważone, dostatnie i elastyczne miasto

przyszłości może zostać zbudowane tylko przez realizację celów oraz przez podejmowanie decyzji w oparciu o dane [ISO 37120], a nie indywidualne i często bardzo subiektywne odczucia, tendencje (często podporządkowane doraźnej i krótkowzrocznej polityce miejskiej), czy zamiłowań zarządzających.

Opracowana przez *World Council on City Data* (WCCD) norma ISO 37120 definiuje kompleksowy zestaw wskaźników, które mogą być wykorzystane przez miasta różnej wielkości do mierzenia i kontrolowania poziomu rozwoju pod kątem społecznym, gospodarczym oraz środowiskowym. Norma ta zawiera metodykę dla 100 wskaźników, w tym 46 wskaźników podstawowych oraz 64 – pomocniczych, w podziale na 17 grup tematycznych (jest to m.in. gospodarka, edukacja, środowisko, administracja, ochronienie, zdrowie, bezpieczeństwo, planowanie przestrzenne). Należy zaznaczyć, że omawiana norma ma charakter międzynarodowy i podczas jej opracowywania konieczne było uwzględnienie różnic w zakresie zasobów, uwarunkowań i możliwości różnych miast na świecie.

Poniżej przedstawiono przykłady wybranych wskaźników zdefiniowanych w normie ISO 37120 z grupy „gospodarka”, „edukacja” oraz „schronienie”:

GOSPODARKA

- Miejska stopa bezrobocia.
- Stopa bezrobocia wśród młodzieży.
- Odsetek mieszkańców miasta żyjących w ubóstwie.
- Odsetek osób zatrudnionych na pełny etat.
- Liczba firm na 100 000 mieszkańców.
- Liczba nowych patentów na 100 000 mieszkańców.

EDUKACJA

- Odsetek dziewcząt uczęszczających do szkół.
- Odsetek uczniów, którzy ukończyli szkołę podstawową (wskaźnik ukończenia).
- Stosunek liczby uczniów do liczby nauczycieli szkół podstawowych.
- Liczba uzyskanych tytułów w szkolnictwie wyższym.

SCHRONIENIE

- Odsetek mieszkańców miasta żyjących w slumsach.
- Liczba bezdomnych na 100 000 mieszkańców.
- Odsetek gospodarstw domowych istniejących bez zarejestrowanego tytułu prawnego.

Norma ISO 37120 w sposób kompleksowy ujmuje różne obszary funkcjonowania miasta i zapewnia ramy dla zrównoważonego rozwoju miasta i planowania strategicznego. Pozwala na monitorowanie rozwoju miasta w skali ogólnomiejskiej, a także umożliwia porównywanie miast w skali krajowej, europejskiej i światowej (co ważne: miast do siebie podobnych, np. pod względem liczby ludności i zamożności). Wskaźniki normy opierają się jednak na danych rejestrowych lub statystycznych, które nie odzwierciedlają wprost odczuć mieszkańców. Uzupełnienie diagnozy miasta o dane pochodzące z badań społecznych pozwala uzyskać obraz jakości życia w mieście z innej perspektywy, bliższej codziennym problemom i odczuciom samych użytkowników przestrzeni i instytucji miejskich.

Miasto pod względem społecznym to dynamiczna sieć powiązań indywidualnych i zbiorowych, płaszczyzn kontaktu, komunikacji społecznej, realizacji planów i barier utrudniających ich powodzenie. To także sieć instytucji mających zaspokajać społeczne potrzeby oraz swoista warstwa kulturowa, na którą składają się miejskie dzieje, tradycje, obyczaje, symbolika itp. Wszystkie te składniki powinny być uwzględniane w strategicznym planowaniu miejskim, gdyż w dużym stopniu świadczą o tym, czy miasto jest inteligentne.

Kwestionariusz

Kwestionariusz wykorzystany w badaniu na potrzeby opracowania „Ramowej Strategii Smart City Kielce 2030+” zawiera 35 pytań odnoszących się do poszczególnych kluczowych obszarów miasta inteligentnego. Pytania zostały opracowane w taki sposób, aby pozwalały na uzyskanie możliwie kompleksowych danych na temat odczuć mieszkańców miasta Kielce w zakresie jakości życia, ale również sposobu funkcjonowania mieszkańców w mieście (np. mobilności), poczucia bezpieczeństwa, jakości przestrzeni, subiektywnej oceny jakości środowiska

naturalnego, prowadzonych przez miasto działań czy spojrzenia mieszkańców na kwestię problemów społecznych.

W tabeli poniżej zostały przedstawione numery pytań w kwestionariuszu w odniesieniu do poszczególnych obszarów miasta inteligentnego. Część pytań miała charakter wielowymiarowy, stąd jedno pytanie mogło zostać przypisane do wielu obszarów smart city jednocześnie.

Tabela 1. Pytania kwestionariusza w odniesieniu do obszarów smart city.

L.p.	Obszar miasta inteligentnego	Numer pytania
1	<i>Smart Living</i>	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 32, 33, 34
2	<i>Smart People</i>	12, 13, 15, 16, 17, 25, 30, 31, 33, 34, 35
3	<i>Smart Mobility</i>	5, 8, 18, 19, 20,
4	<i>Smart Economy</i>	21, 22,
5	<i>Smart Environment</i>	5, 7, 8, 23, 24,
6	<i>Smart Government</i>	14, 15, 17, 25, 26, 27, 28, 29,

Dane uzyskane w badaniu społecznym uzupełniają wskaźniki normy ISO 37120 a także inne wskaźniki wykorzystywane w Urzędzie Miasta Kielce do analizy warunków życia w mieście i pozwalają na opracowanie pełnej i kompleksowej diagnozy na potrzeby budowy Ramowej Strategii Smart City Kielce 2030+ w duchu idei zrównoważonego miasta inteligentnego, skoncentrowanego na potrzebach mieszkańców.

Nota metodologiczna

Metodą zastosowaną do realizacji badania była metoda ilościowa tj. **PAPI** - (*Paper and Pencil Interview*), realizowana w formie wywiadu bezpośredniego, podczas którego odpowiedzi respondenta zapisywane są przez ankietera w papierowej wersji kwestionariusza (uzyskano zgodnie z założeniem **600** wywiadów). Zastosowanie tej metody pozwoliło na dotarcie do szerokiego spektrum respondentów z wszystkich dzielnic miasta i wszystkich kategorii wiekowych, co zapewniło wysoki poziom reprezentatywności (wielkość próby oraz procedura doboru próby do badań została szczegółowo opisana w dalszej części raportu). Do realizacji badania ankietowego został zastosowany standaryzowany kwestionariusz w postaci – jak już zaznaczono – papierowej. Istotnym elementem z punktu widzenia realizacji celów badania było przeprowadzenie badania metodą PAPI, przy czym zastosowano system kontroli pracy ankieterów, którzy byli zobowiązani do uzyskania od respondentów numeru telefonu (stacjonarnego lub mobilnego) i na te numery wybiórczo dzwoniono, aby sprawdzić rzetelność wykonanej pracy.

Dobór próby minimalnej

W procedurze doboru próby badawczej zostały uwzględnione wskaźniki:

- Poziom ufności: $p = 98\%$ (przyjmujemy, że populacja, którą badamy jest szczegółowo określona – nie przypadkowa).
- Wielkość badanej populacji **197 704 osoby** (wg tabeli – Ludność wg płci i wieku w Kielcach w 2016 roku).
- Wielkość frakcji 0,80 (szacujemy, że badanie poprawnie wypełni 80% populacji).
- Błąd maksymalny 0,04 % (zakładamy, że grupa badana jest reprezentatywna dla badanego zagadnienia, a zagadnienie nie budzi wątpliwości).

Wzór na kalkulator doboru próby
$$n = \frac{u_{\alpha}^2 \cdot \frac{m}{n} \cdot \left(1 - \frac{m}{n}\right)}{d^2}$$

gdzie:

- m/n - oszacowana proporcja w populacji (m- wielkość frakcji, n – wielkość populacji);
d - dopuszczalny błąd;
n - wielkość próby;
u - wartość Z wynikająca z przyjętego poziomu ufności.

Minimalna liczebność próby liczona wg kalkulatora liczebności wynosi **540**.

Przyjmujemy, że badania zostaną przeprowadzone na próbie 600 osób (co jest zgodne z pierwotnym założeniem i wymaganiem). Przy podziale grupy badawczej na poszczególne podkategorie wiekowe uwzględnione zostały wyróżnienia stosowane w demografii i innych badaniach społecznych.

Dobór próby przeprowadzony został w sposób losowy, proporcjonalny do liczby ludności miasta w wieku 18 – 65 lat. Losowania dokonywały służby informatyczne miasta Kielce, jako jednostki samorządu terytorialnego, do której zwrócił się zespół badawczy o wykonanie tego zadania. Należy zwrócić uwagę na bardzo dobrą współpracę z miastem w tym względzie. Uwzględniając wszystkie powyższe założenia oraz podział próby wg wieku i płci, wielkość próby należy ustalić na poziomie **600 osób**.

Tabela 2. Ludność wg płci i wieku w Kielcach - stan w dniu 31 XII 2016.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Kielce	197704	92781	104923
w tym:			
18 - 29	26570	13236	13334
30 - 39	33822	16973	16849
40 - 49	25958	12784	13174
50 - 59	25658	11766	13892
60 i więcej	54686	22133	32553

Źródło: GUS, <http://demografia.stat.gov.pl/bazademografia/>

Wyniki badań

Przeprowadzone badanie ujawniło kwestie związane z istnieniem i funkcjonowaniem dwóch sfer społeczno-kulturowych społeczności Kielc. W pierwszym rzędzie uzyskano charakterystykę badanej zbiorowości z punktu widzenia wybranych aspektów składających się i warunkujących funkcjonowanie mieszkańców w przestrzeni miasta. Należą do nich: deklarowany stopień identyfikacji z miastem, aktywność społeczna oraz uczestnictwo respondentów w kulturze, hierarchia podzielanych wartości ekologicznych czy korzystanie z Internetu. Do grupy tej należy także bezsprzecznie zaliczyć deklarowane zadowolenie mieszkańców Kielc z wybranych warunków życia i samoocenę własnej sytuacji materialnej. Wreszcie zestawienie preferowanych środków transportu, obrazujące codzienną mobilność respondentów.

Druga sfera to próba uzyskania odpowiedzi na pytanie czy w ogóle i w jakim stopniu Kielce można uznać za „smart city”. Służy do tego badanie wybranych wskaźników miasta inteligentnego poprzez pryzmat postrzegania i wyrażonej przez mieszkańców oceny. Wskaźniki te, zgodnie z koncepcją teoretyczną, dają się pogrupować i uporządkować w sześciu podstawowych wymiarach. Należą do nich: inteligentne zarządzanie, inteligentna gospodarka, inteligentna populacja (mieszkańcy „smart city”), inteligentna mobilność, inteligentne środowisko naturalne i inteligentne warunki życia. Mamy zatem do czynienia z pytaniami odnoszącymi się do: oceny funkcjonowania infrastruktury miejskiej (wraz z jej estetyką), oceny oferowanych przez miasto usług zdrowotnych, pomocy społecznej czy usług edukacyjnych, oceny funkcjonowania komunikacji miejskiej a także dbałości o środowisko naturalne.

Oczywistym jest, że przy okazji takiego badania nie mogło zabraknąć bloku pytań oceniających działalność władz miasta i samego Urzędu Miasta. Dodano do tego także postrzeganie Kielc jako miasta atrakcyjnego pod względem zawodowym (możliwości znalezienia atrakcyjnej i satysfakcjonującej dla mieszkańców pracy) oraz ocenę prowadzonej w tym zakresie polityki.

Nie można również nie wspomnieć o próbie uzyskania odpowiedzi na pytania dotyczące skali występowania problemów społecznych zarówno na terenie całego miasta jak i w najbliższej okolicy respondenta. Jednym ze wskaźników wydaje się tu być deklarowany przez kielczan poziom poczucia bezpieczeństwa.

Wreszcie na koniec, chcąc się ostatecznie upewnić, badacze zapytali wprost mieszkańców Kielc o znajomość projektów realizowanych przez miasto, ale tych które mają przyczyniać się do rozwoju Kielc jako miasta inteligentnego. Uzyskane odpowiedzi zaświadczają nie tylko o stopniu znajomości zagadnienia ale także o rozumieniu pojęcia „smart city”, które jest – trzeba to jasno powiedzieć – stosunkowo nowe dla mieszkańców miasta. Pytaniem niejako uzupełniającym badaną tematykę była prośba o wymienienie nowoczesnych, inteligentnych rozwiązań technologicznych, których brak daje się odczuć w naszym mieście.

Próba badawcza

Badana próba liczy w całości 600 osób, gdzie proporcja kobiet i mężczyzn jest bardzo zbliżona: kobiety stanowią 51,3% a mężczyźni odpowiednio 48,7%. Warto podkreślić, że proporcja kobiet i mężczyzn w próbie badawczej i populacji mieszkańców miasta różniły się tylko nieznacznie – wg danych statystycznych w 2015 roku w mieście Kielce było 53% kobiet i 47% mężczyzn. (Województwo Świętokrzyskie 2016: s. 100). Zastosowano pięć kategorii wiekowych, grupując respondentów jak pokazano w Tabeli 3.

Tabela 3. Badani respondenci wg kategorii wiekowych w podziale na płeć.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
18 – 29 lat	19,0%	15,1%	22,7%
30 – 39 lat	21,2%	25,3%	17,2%
40 – 49 lat	20,0%	19,5%	20,5%
50 – 59 lat	19,0%	22,3%	15,9%
. 60 i więcej	20,8%	17,8%	23,7%

Podobnie jak w przypadku niemal równego podziału respondentów według płci, także zastosowane kategorie wiekowe są bardzo do siebie zbliżone i oscylują w granicach 20%. Niemniej przy dokładniejszym wejrzeniu wydaje się, iż w stopniu nieznacznym nie zostały dowartościowane kategorie: 18-29 lat u mężczyzn, 30-39 lat oraz 50-59 lat u kobiet.

Podział respondentów według osiągniętego poziomu wykształcenia prezentuje Tabela 4. Odzwierciedla ona proporcje i istniejące w całym społeczeństwie polskim zależności zachodzące pomiędzy płcią a wykształceniem. Jak powszechnie wiadomo, kobiety są lepiej wykształcone niż mężczyźni, szczególnie gdy rozpatrujemy to zjawisko w odniesieniu do wyższych poziomów edukacji. Jak wynika z tabeli, gdy złączymy kategorie „wyższe zawodowe” oraz „wyższe magisterskie”, to w przypadku kobiet ten poziom wykształcenia uzyskało niemal 53% respondentek. Odpowiednio u mężczyzn należących do badanej populacji, wynik ten osiąga niecałe 39% respondentów.

Tabela 4. Badani respondenci wg wykształcenia w podziale na płeć.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Podstawowe	2,5%	3,4%	1,6%
Zasadnicze zawodowe	14,7%	18,5%	11,0%
Średnie ogólne	15,2%	12,7%	17,5%
Średnie techniczne/profilowane	20,2%	25,0%	15,6%
Wyższe zawodowe (licencjat, inżynier)	16,3%	12,7%	19,8%
Wyższe magisterskie	29,7%	26,0%	33,1%
Brak odpowiedzi	1,5%	1,7%	1,3%

Pytanie o sytuację materialną respondentów przynosi, jak w większości badań, standardowe wyniki. Tego typu pytania należą w naszym społeczeństwie do kategorii tzw. kwestii drażliwych i należy podchodzić dość ostrożnie do uzyskanych danych. Zasadniczo trzeba poczynić zastrzeżenie, że Polacy i w tym także mieszkańcy Kielc, raczej mają tendencję do wyrażania niższej oceny swojej sytuacji materialnej, niż to w rzeczywistości odczuwają. Uzyskane oceny zobrazowane są w Tabeli nr 5.

Tabela 5. Ocena własnej sytuacji materialnej w kategoriach wiekowych.

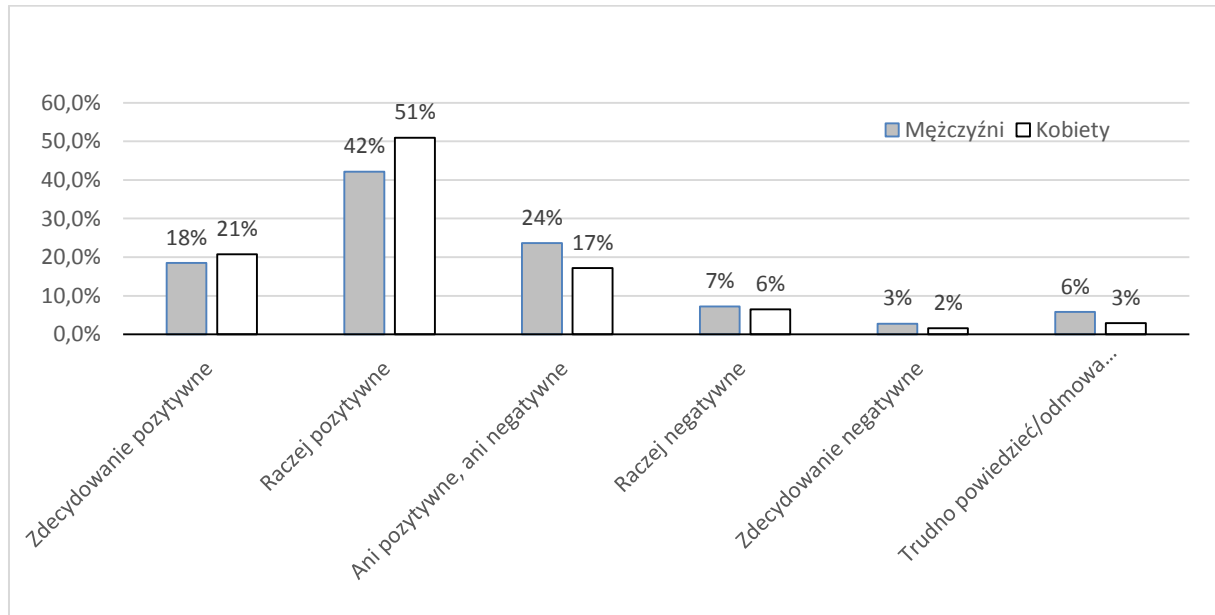
Wyszczególnienie	18-29	30-39	40-49	50-59	60 i więcej
Żyjemy bardzo biednie - wystarcza nam tylko na najważniejsze rzeczy.	1%	1%	3%	7%	5%
Żyjemy skromnie - musimy bardzo uważać, aby zaspokoić te naprawdę podstawowe potrzeby.	11%	7%	16%	19%	28%
Żyjemy przeciętnie – zaspokajamy codzienne potrzeby, ale musimy dobrze planować i mocno oszczędzać na poważniejsze zakupy.	63%	59%	62%	53%	50%
Żyjemy dość dobrze – możemy sobie pozwolić praktycznie na większość rzeczy bez zbędnych wyrzeczeń	24%	30%	18%	19%	14%
Żyjemy dostatnio – nic nas nie ogranicza w wydatkach	1%	2%	2%	1%	2%
Brak odpowiedzi	0%	1%	1%	1%	2%

Wydaje się, że terminy: „przeciętnie”, „średnio”, „normalnie” mają niezwykłą moc przyciągania i skupiania na sobie uwagi respondentów. Szczególnie zjawisko to występuje gdy pytamy o sprawy „niewygodne” dla badanych, a do takich bezsprzecznie należą kwestie dochodów, zarobków i ogólnie pojętego statusu materialnego. Ponad połowa ankietowanych woli wybrać bezpieczną kategorię i w niej właśnie się umieścić.

Niemniej w przypadku analizowanego pytania widać powoli następującą zmianę pokoleniową – respondenci z najmłodszych kategorii wiekowych w sposób o wiele bardziej otwarty są skłonni przyznawać się do osiągniętego poziomu materialnego. Dobrze rokuje to na przyszłość jak chodzi o prawdziwość uzyskiwanych w badaniach ankietowych danych wrażliwych. Nie dziwi także wynik uzyskany w najstarszej kategorii respondentów: „60 lat i więcej”. 83% badanych lokuje się w trzech pierwszych kategoriach osób żyjących biednie czy skromnie lub co najwyżej przeciętnie. Z wiadomych względów bycie emerytem czy rencistą w Polsce nie oznacza życia w dostatku.

Życie na przeciętnym poziomie – możliwość zaspokajania codziennych potrzeb ale przy stosowaniu dobrego planowania i mocnego oszczędzania na poważniejsze zakupy – wcale nie musi wpływać negatywnie na zadowolenie respondentów z pracy zawodowej, warunków mieszkaniowych czy też sąsiedztwa. Pytani o te aspekty życia badani deklarowali zadowolenie odpowiednio, po pierwsze z warunków

mieszkaniowych – 73%, po drugie z sąsiedztwa – 63,8% i po trzecie wreszcie z pracy zawodowej – 48,5%.

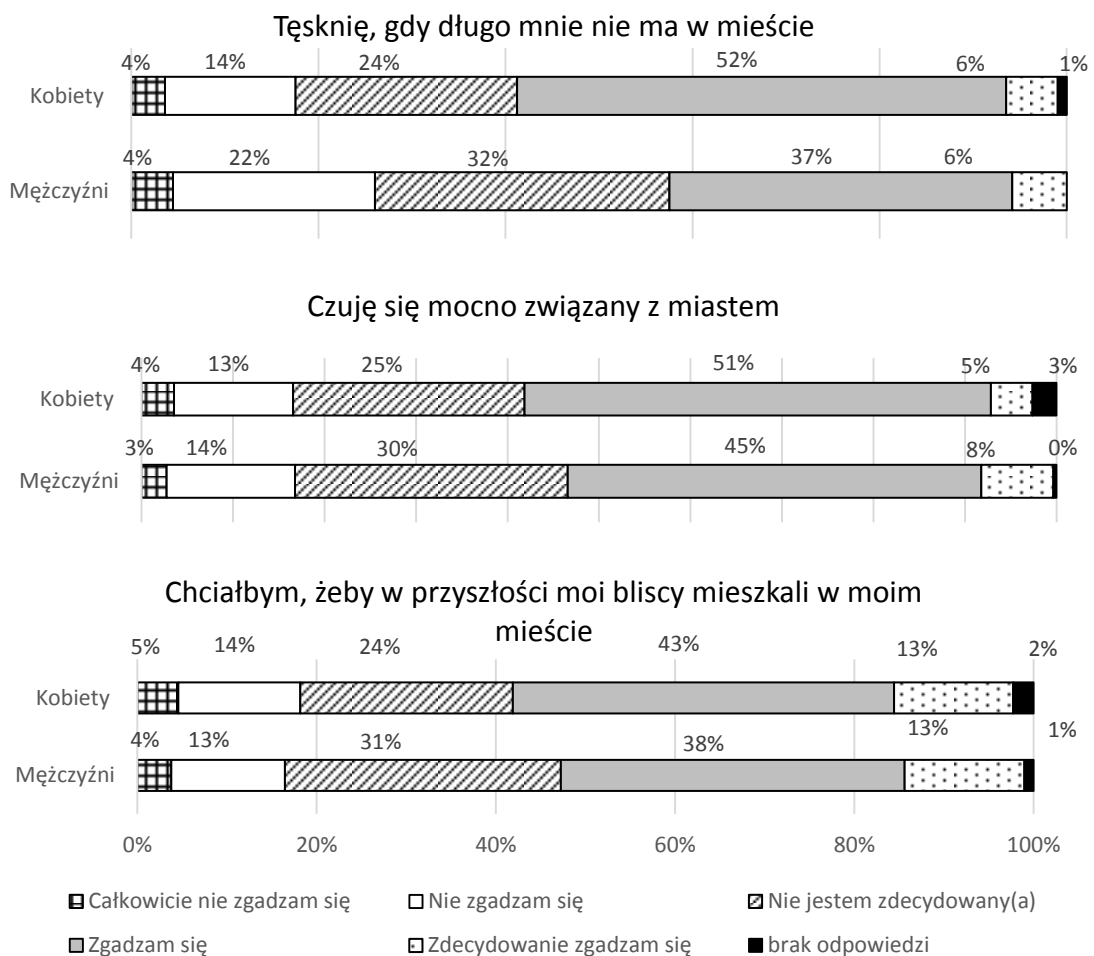
Rysunek 3. Odczucia respondentów wobec Kielc jako miasta zamieszkania wg płci.

Na podstawie Rysunku nr 3 spójrzmy raczej na posiadających negatywny stosunek do Kielc, niż na tych, którzy deklarują odpowiednio nastawienie pozytywne (kobiety są bardziej pozytywnie nastawione do miasta – trzeba to koniecznie podkreślić) czy też obojętność. Z danych ogólnych wynika, że jedynie 9% Kielczan było skłonnych wyrazić umiarkowany lub zdecydowanie negatywny stosunek do miasta – to zastanawiająco niski wynik. Czy zatem kielczanie tak bardzo kochają swoje miasto, czy też może jest to przejaw postawy, że nie wypada publicznie źle mówić o sobie a pretensje i żale zachować dla innego grona?

Nie dziwi także rozkład odpowiedzi uzyskany na pytanie o wybór ewentualnego miejsca zamieszkania, gdyby respondent miał taką możliwość. Kielce i najbliższe okolice miasta wybiera 67,4% respondentów, zamieszkanie w dużym mieście (powyżej 500 tysięcy mieszkańców) – 16%, zamieszkanie w małym mieście – 4,7%, zaś za granicą – 8,5%. I bardzo wiele mówiąca kategoria: takich, którzy mogą mieszkać gdziekolwiek w Polsce, byle nie w Kielcach – przynależność do niej zadeklarowało jedynie 3,3% badanych, co można ocenić bardzo pozytywnie z punktu

widzenia postrzegania przestrzeni materialnej miasta i przestrzeni społecznej wytwarzanej przez mieszkańców. To jeden z aspektów, który jest atutem miasta, na którym można osadzić działania sprzyjające dalekowzrocznym działaniom strategicznym władz stolicy województwa świętokrzyskiego.

Na koniec tej części rozważań jeszcze jedno zestawienie obrazujące stosunek respondentów do swego miasta – Rysunek nr 4.

Rysunek 4. Stosunek respondentów do Kielc wg kategorii wiekowych (w wybranych aspektach).

Gdy skupimy swą uwagę na tych, którzy całkowicie lub w ogóle się nie zgadzają z podanymi stwierdzeniami, widzimy że stanowią oni ogólnie po ok. 20% badanej populacji, a w przypadku „tęsknię, gdy długo mnie nie ma w mieście”, nawet 25%. W posiadaniu negatywnego nastawienia przodują dwie najmłodsze kategorie wiekowe. Bezsprzecznie mamy tu do czynienia z ilustracją poglądu, mówiącego

o silnym związaniu ludzi starszych ze swoim środowiskiem życia, dominacją długo kształtowanych nawyków i niechęcią do wprowadzania zmian. Ludzie młodszy, bardziej mobilni, z ambicjami intelektualnymi i poznawczymi mają zarazem większe oczekiwania od środowiska społecznego, materialnego i ogólnie przestrzeni w której żyją.

Kluczowe obszary smart city

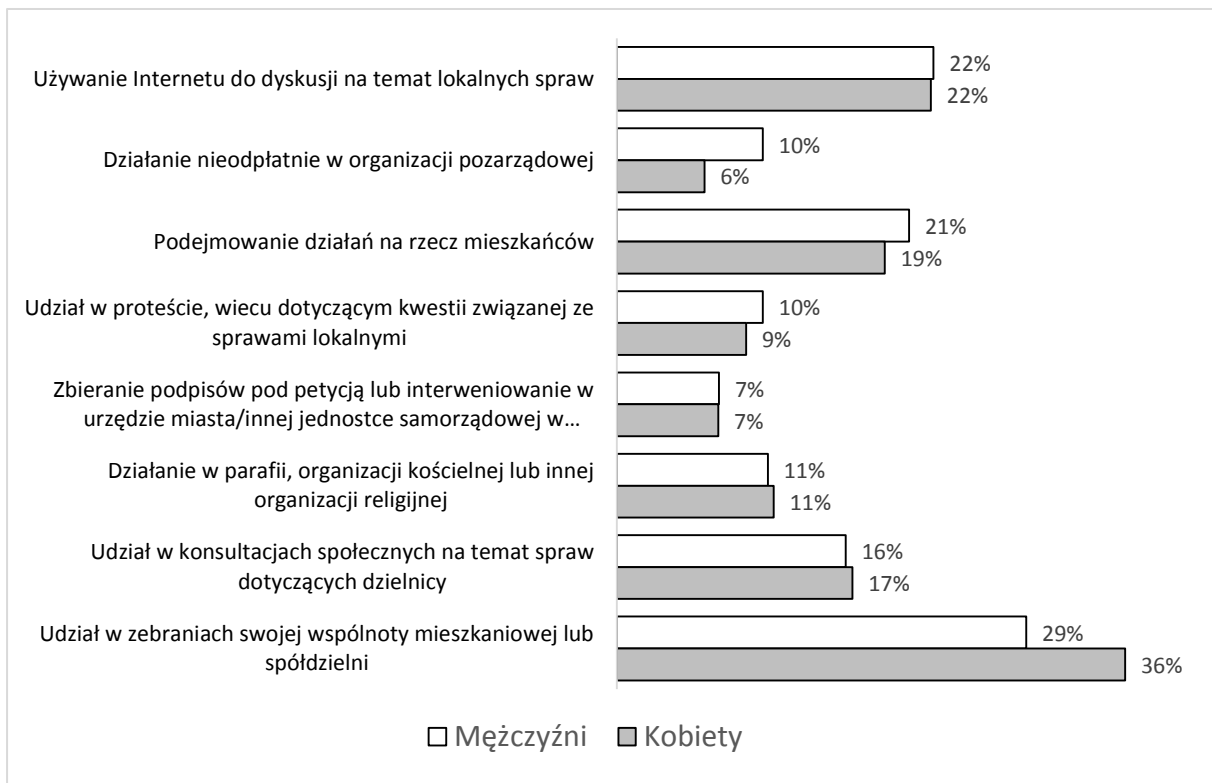
Kielce jako „smart city” – inteligentna populacja

Po ogólnym zaprezentowaniu badanej populacji i pokazaniu emocjonalnego stosunku łączącego kielczan ze swoim miastem, nadeszła pora na bardziej dogłębną analizę uzyskanych wyników badania. Korzystamy tu z przedstawionej uprzednio koncepcji teoretycznej, poszukując nowoczesnych rozwiązań w sześciu szczegółowych aspektach. Pierwszy z nich stanowi wymiar populacyjny, gdyż tak zwany kapitał ludzki czy ogólniej społeczny wydaje się być w niekwestionowany sposób fundamentem rozwoju społecznego. Przyjrzyjmy się zatem bliżej zjawiskom, które udało się w tym względzie uchwycić w opisywanym badaniu.

Z Rysunku nr 5, obrazującego aktywność obywatelską respondentów według płci i Tabeli nr 6, ukazującej tę że aktywność według kategorii wiekowych, niezabiega o kilka znaczących faktów. Pierwszy to konstatacja, występująca także w innych badaniach dotyczących poruszanej problematyki, niskiego poziomu aktywności społecznej wśród ogółu Polaków (Kielce nie są w tym względzie wyjątkiem). Polem, na którym omawiana aktywność się realizuje, są przede wszystkim zebrania wspólnot mieszkaniowych lub spółdzielni – stosowanie tej formy uczestnictwa w życiu społecznym deklaruje blisko 1/3 badanych.

Tabela 6. Formy aktywności obywatelskiej badanych wg płci.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Używanie Internetu do dyskusji na temat lokalnych spraw	22,2%	22,3%	22,1%
Działanie nieodpłatnie w organizacji pozarządowej	8,2%	10,3%	6,2%
Podejmowanie działania na rzecz mieszkańców	19,7%	20,5%	18,8%
Udział w proteście, wiecu, dotyczącym kwestii związanej ze sprawami lokalnymi	9,7%	10,3%	9,1%
Zbieranie podpisów pod petycją lub interweniowanie w urzędzie miasta/innej jednostce samorządowej w sprawie dotyczącej kwestii lokalnych	7,2%	7,2%	7,1%
Działanie w parafii, organizacji kościelnej lub innej organizacji religijnej	10,8%	10,6%	11,0%
Udział w konsultacjach społecznych na temat spraw dotyczących dzielnicy	16,3%	16,1%	16,6%
Udział w zebraniach swojej wspólnoty mieszkaniowej lub spółdzielni	32,3%	28,8%	35,7%

Rysunek 5. Formy aktywności obywatelskiej badanych wg płci.

Z zaprezentowanych danych widać także, że jest to jeden ze sposobów spędzania wolnego czasu przez ludzi starszych – stosuje go niemal połowa badanych. Na drugim miejscu mamy aktywność internetową – Internetu do dyskusji na temat lokalnych spraw używa 22,2% respondentów, przy czym dane wg wieku wyraźnie wskazują, że posługiwanie się Internetem to domena ludzi młodych, którzy tak właśnie widzą najbardziej efektywny sposób utrzymywania kontaktów społecznych, w tym także lokalnych i trzeba to uwzględnić w społecznej komunikacji.

Spójrzmy też na inne formy aktywności obywatelskiej. Blisko 20% badanych deklaruje, że w ciągu ostatnich dwóch lat, podejmowała działania na rzecz mieszkańców. Nasuwa się w tym przypadku trudność interpretacyjna wynikająca z użycia ogólnego sformułowania i tym samym respondenci mogli dla lepszego samopoczucia zaliczyć sobie na konto działań na rzecz mieszkańców np. telefon do Straży Miejskiej czy administracji osiedla w jakiejś, nawet błahej sprawie. Co dokładnie badani mieli na myśli wybierając tę kategorię – to już pozostanie ich tajemnicą.

Niepokoją kategorie wybierane najrzadziej: nieodpłatna działalność w organizacjach pozarządowych – 8,2%, protestowanie w kwestiach związanych ze sprawami lokalnymi – 9,7%, zbieranie podpisów pod petycją lub interwencją w jednostce samorządowej – 7,2%, czy branie udziału w konsultacjach społecznych na temat spraw lokalnych – 16,3%. Jak widać uczestnictwo w konkretnych działaniach na rzecz lokalnej społeczności, wiąże się z wysiłkiem przekraczającym możliwości przeciętnych obywateli. Aktywizacja owego potencjalnego kapitału wydaje się być pilnym zadaniem do realizacji poprzez jednostki samorządowe i wszelkiego typu organizacje pozarządowe. Najlepiej byłoby, gdyby taka aktywizacja gromadziła wiele podmiotów jednocześnie.

Korzystanie z Internetu, pomimo swoistych ograniczeń, jest jednak przyszłościowym działaniem, którego skutki ujawniają się i będą implikować relacje społeczne społeczeństwa przyszłości. W przypadku miasta inteligentnego Internet stanowi podstawowe narzędzie tkanki społecznej, będąc medium niezastępowalnym niczym innym. Jedno z pytań badania pokazuje (Tabela nr 7), jak badani korzystają z Internetu i dla jakich celów głównie go wykorzystują.

Tabela 7. Cele, w jakich badani korzystają z Internetu (możliwość wyboru kilku odpowiedzi).

wyszczególnienie	18-29	30-39	40-49	50-59	60 i więcej
Sprawdzanie wiadomości	90%	93%	77%	62%	39%
Komunikacja z rodziną, przyjaciółmi, znajomymi	94%	84%	65%	58%	40%
Poszerzanie wiedzy i umiejętności	82%	78%	61%	40%	33%
Załatwianie spraw urzędowych/bankowych	66%	77%	58%	45%	28%
Angażowania się w życie miasta (udział w konsultacjach społecznych)	9%	19%	11%	6%	9%
Nie korzystam	1%	1%	6%	25%	52%

Respondenci należący do dwóch najmłodszych kategorii wiekowych (18-29 i 30-39 lat), w zdecydowanej większości korzystają z wszelkich możliwości jakie stwarza Internet. Im starsi badani, tym stosowanie Internetu w życiu codziennym wyraźnie spada. Ta sama zależność występuje w przypadku angażowania się

w życie miasta poprzez udział w konsultacjach społecznych, przy czym należy zauważyć, że zjawisko to dotyczy zasadniczo tylko około 10% populacji. Wyjątkiem jest kategoria 30-39 lat, gdzie prawie 1/5 respondentów stosuje tę formę udziału w życiu społeczno-obywatelskim Kielc i komunikację z tymi mieszkańcami winno się uwzględniać szczególnie w planach PR, realizowanych przez odpowiednie komórki miejskie.

Tabela 8. Korzystanie z oferty kulturalnej przez respondentów w ostatnim czasie wg płci.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Z oferty biblioteki w ciągu ostatnich 12 miesięcy	40,7%	30,8%	50,0%
Z oferty kina w ostatnim miesiącu	39,5%	34,2%	44,5%
Z oferty teatru	14,2%	9,9%	18,2%
Z oferty muzeum, galerii	21,0%	16,4%	25,3%
Koncertów	25,7%	24,0%	27,3%
Restauracji, kawiarni, pubów	62,2%	60,3%	64,0%
Imprezy plenerowej	38,8%	36,0%	41,6%
Wizyty u przyjaciół, znajomych	85,8%	82,5%	89,0%

W Tabeli nr 8 zawarto deklaracje respondentów w zakresie wykorzystania przez nich z oferty kulturalnej miasta. Osiągnięte wyniki są zgodne z oczekiwaniami. Jednakże zastanawiające wydają się tu być dwie kategorie: oferta biblioteczna z ostatnich dwunastu miesięcy i oferta muzealna. Jak wiadomo z szeregu badań statystyczny Polak czyta w ciągu roku mniej niż 0,5 książki. (Patrz: „Stan czytelnictwa w Polsce w 2016 r.” – raport Biblioteki Narodowej MKiDN). Czyżby kielczanie stanowili chwalebny wyjątek od tej reguły?

Podobnie jest z deklarowanym poziomem korzystania z oferty muzeów i galerii. Chyba że termin „galeria” w świadomości respondentów funkcjonuje raczej w znaczeniu „świątynia handlu” (w tym głównie weekendowego) niż „świątynia sztuki”. Całkowicie więc dopuszczalną interpretacją deklarowanego stanu rzeczy jest na pewno ta, w której zwraca się uwagę na fakt, iż pytani o uczestnictwo w kulturze

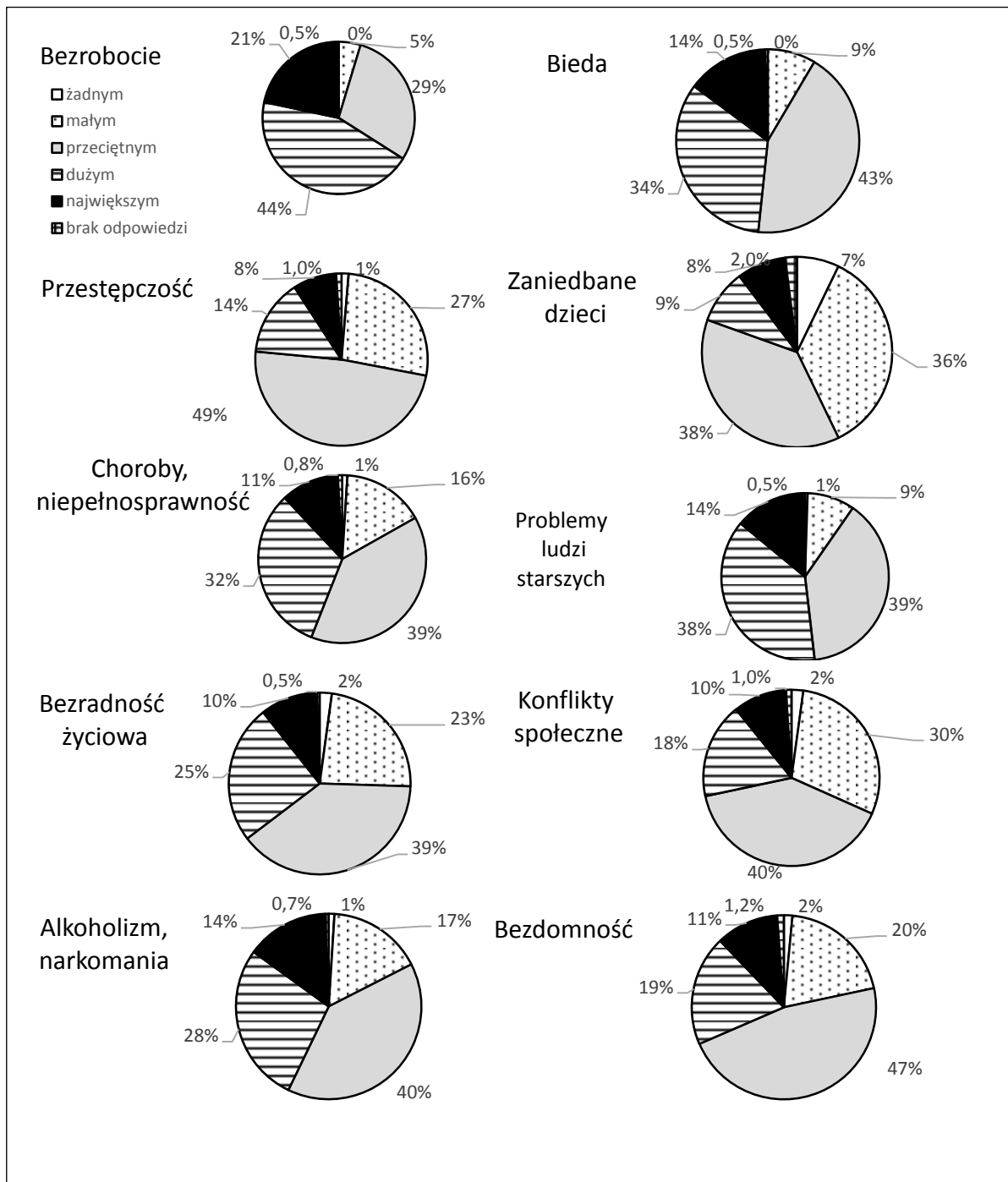

zazwyczaj je zawyżają, choćby po to by wydać się ludźmi posiadającymi rozwinięte potrzeby wyższego rzędu. Taka autokreacja niewątpliwie podnosi własną samoocenę.

Opisując populację inteligentnego miasta nie sposób nie zauważyć, że oprócz stron jasnych i społecznie pożądanых mamy tu także do czynienia z całym wachlarzem negatywnych zjawisk społecznych (Rysunek nr 6). W tym przypadku także możemy zaobserwować zjawisko swoistego uśredniania – respondenci zdecydowanie najczęściej wskazują na przeciętny stopień zagrożenia danym problemem. Taki stan rzeczy mamy we wszystkich wymienionych przypadkach (bieda, przestępczość, zaniedbanie dzieci, choroby i niepełnosprawność, bezradność życiowa, konflikty społeczne, alkoholizm i narkomania oraz bezdomność). Jedynie w przypadku bezrobocia respondenci postrzegają to zjawisko jako niebezpieczne czy dotkliwe w stopniu dużym – 44,3% oraz stopniu największym – 21,2% (razem daje to wartość 65,5% wskazań).

Można w pewnym sensie zaryzykować hipotezę, że im bardziej stajemy się społeczeństwem, w którym coraz łatwiej zaspokoić potrzeby – nie tylko podstawowe, ale także te bardziej wyszukane, wyższego rzędu – coraz „trudniej” dostrzegamy problemową stronę życia. Wspomniane przeciętne wskazania na rysunku 6 świadczą przy tym o tym, że lepsze warunki życia są naszym udziałem zupełnie od niedawna, stąd też – trochę na zasadzie bezwładności – trudno respondentom oderwać się od wyuczonego pesymizmu i takie niezdecydowane kategorie odpowiedzi pozwalają ukryć to, że jeszcze do końca nie przywykli do pozytywnych ocen swoich warunków życia.

Kielce zatem, w odpowiedziach pytanych, jawią się jako „oaza spokoju”, gdzie występujące problemy i patologie społeczne nie są, poza wspomnianym bezrobociem, uciążliwe czy zagrażające lokalnemu łaadowi społecznemu. Jeżeli zablokujemy wybory: „w żadnym stopniu” i „małym stopniu” to otrzymamy naprawdę optymistyczne wyniki w odniesieniu do opisywanych problemów społecznych.

Rysunek 6. Ocena dotkliwości i stopnia niebezpieczeństwa występujących negatywnych zjawisk.

I tak przestępczość to zjawisko o małej lub żadnej uciążliwości społecznej dla 28% respondentów. Odpowiednio dalej: zaniedbywanie dzieci – dla 42,9%, bezradność życiowa – dla 25,5%, występowanie konfliktów społecznych – dla 31,7%, bezdomność – dla 21,7%, alkoholizm i narkomania – dla 17,5% a choroby i niepełnosprawność – dla 16,8%. Przy czym raz jeszcze powtórzmy, że w przypadku

wszystkich powyżej wymienionych negatywnych zjawisk społecznych, badani najchętniej wybierali przeciętny stopień zagrożenia (od 37,7% do 48,5%). Gdybyśmy, oczywiście po weryfikacji, dokonali nieznaczącej rewizji przyjętych założeń badawczych, blokując w jedną trzy pierwsze kategorie opisu, to uzyskane od respondentów wybory pokazałyby Kielce jako w zasadzie bezkonfliktową społeczność a przynajmniej niezwykle tolerancyjną dla pojawiających się problemów społecznych.

Na koniec tej części rozważań zestawmy zaprezentowane wypowiedzi respondentów z deklarowanym przez nich stopniem poczucia bezpieczeństwa – odpowiednio Tabele nr 9 i 10.

Tabela 9. Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Kielc wg kategorii wiekowych – teren miasta.

Wyszczególnienie	18-29	30-39	40-49	50-59	60 i więcej
Bezpiecznie	68%	64%	56%	57%	50%
Niebezpiecznie	10%	9%	14%	12%	18%
Trudno powiedzieć	22%	28%	30%	31%	31%

Tabela 10. Ocena poczucia bezpieczeństwa w okolicy miejsca zamieszkania respondenta wg kategorii wiekowych.

Wyszczególnienie	18-29	30-39	40-49	50-59	60 i więcej
Bezpiecznie	59%	60%	58%	57%	54%
Niebezpiecznie	11%	6%	12%	18%	18%
Trudno powiedzieć	31%	35%	31%	25%	28%

Jak więc widać, Kielce są postrzegane jako przyjazne i w wysokim stopniu bezpieczne miejsce do życia – wybory respondentów oscylują w granicach od 50 do 68%. Z zamieszczonych tabel wynika też konstatacja, iż wraz z rosnącym wiekiem, poczucie bezpieczeństwa, w niewielkim stopniu, ale jednak wyraźnie maleje. Zwróćmy także uwagę, że wybory negatywne oscylują jedynie w granicach od 6 do

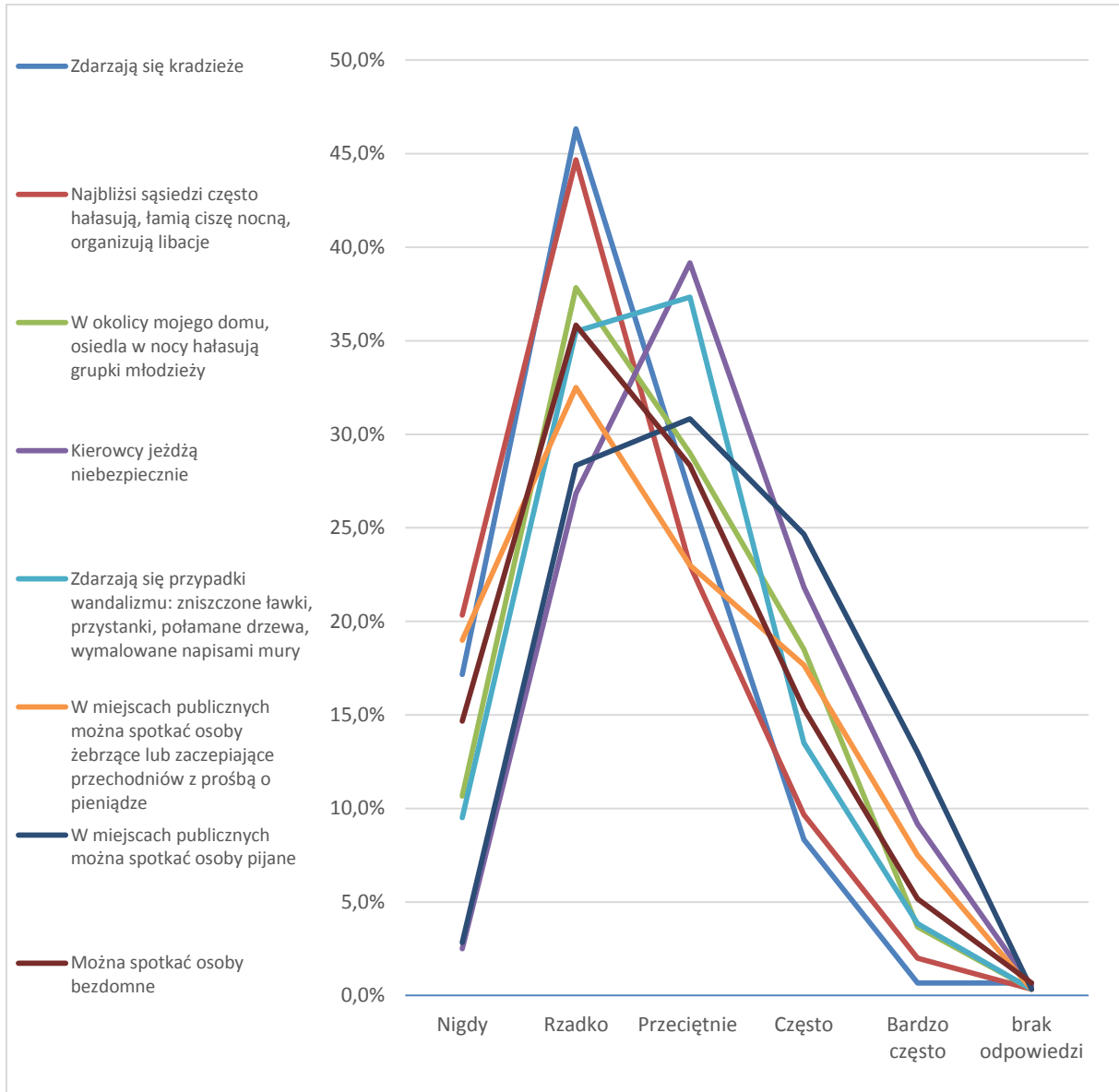
18%, co po dokonaniu uśrednienia daje wynik 12,8% - a więc jedynie 1/8 badanej populacji odczuwa w ogóle określony stopień zagrożenia.

Niepokój wnikliwego obserwatora, w przypadku relacjonowanych tu deklaracji, musi budzić fakt „uciekania” respondentów do kategorii „Trudno powiedzieć”. Średnio około 30% badanych nie było w stanie zająć jednoznacznego stanowiska w kwestii własnego bezpieczeństwa! Dwie interpretacje tego wyniku zdają się być możliwe. Pierwsza, odwołuje się do procesów wypierania i spychania w głąb świadomości, pamięci o rzeczach dla nas nieprzyjemnych, pozostających swoistą „zadrą” w naszym życiorysie. Być może doświadczenie jakiegoś rodzaju przemocy, czy to w sferze fizycznej czy symbolicznej, blokuje chęć mówienia o tym, czy przyznawania się do uczestnictwa w tego typu negatywnym wydarzeniu. O wiele bezpieczniej jest wtedy powiedzieć „nie pamiętam” – w stosowanym kwestionariuszu „trudno powiedzieć”. Zatem wydaje się uprawomocnione, przy dokładniejszym „dopytaniu” respondentów, iż przynajmniej po kilka procent z nich należałoby przenieść jednak do kategorii „niebezpiecznie”.

Druga interpretacja odwołuje się do prawdopodobnie obecnego w przypadku tych pytań, formalnego błędu, zaistniałego w tzw. „sztuce ankieterskiej”. Zasadniczo przy zadawaniu tego rodzaju pytań, ankieter powinien zaprezentować respondentowi dwie możliwe w tym przypadku odpowiedzi, a więc: „bezpiecznie” lub „niebezpiecznie”. Jeżeli damy respondentowi trzecią możliwość, która jest dla niego najbardziej neutralna, w tym przypadku „trudno powiedzieć”, to zawsze spotykamy się ze zjawiskiem chronienia się badanych do tej właśnie kategorii. Zasadniczo respondenci nie lubią, w przypadku pytań o postawy, opinie czy sądy, być zmuszani do całkowicie jednoznacznego określenia swego stanowiska. (Dlatego też socjologowie „pomagają” im poprzez danie możliwości np. całkowitego czy większościowego, przeciętnego, małego, znikomego czy też w końcu żadnego na przykład poparcia). Gdyby w analizowanym badaniu odpowiedź „trudno powiedzieć” nie była przez ankieterów odczytywana, na pewno mielibyśmy do czynienia z „przepływem” respondentów do pozostałych kategorii.

I jeszcze jeden rysunek, w całej rozciągłości potwierdzający dokonane uprzednio konstatacje, na temat Kielc jako bezpiecznego środowiska życia dla jego mieszkańców.

Rysunek 7. Występowanie uciążliwości współżycia społecznego w najbliższej okolicy zamieszkiwania respondentów.

Na podstawie Rysunku nr 7 widać, iż jedyne uciążliwości życia zbiorowego, które wymieniają respondenci, to tylko cztery rodzaje zachowań aspołecznych. Według malejącego stopnia dokuczliwości prezentują się one następująco:

- pijani w miejscach publicznych – 37,8% wskazań,
- niebezpiecznie jeżdżący kierowcy – 31,0% wskazań,
- żebrzący w miejscach publicznych – 25,2% wskazań,
- hałasujące w nocy grupki młodzieży – 22,2% wskazań.

Jak więc widać, zasadniczo kielczanie dobrze postrzegają przestrzeganie zasad współżycia społecznego przez obywateli swego miasta. Zjawiska zakłócające miejski porządek występują w wyrażnie ograniczonej skali. Ponadto należy domniemywać, iż nie są one na co dzień zbyt uciążliwe i można się do ich nawet ograniczonego istnienia przyzwyczaić.

Kielce jako „smart city” – inteligentne warunki życia

Skupmy obecnie swą uwagę na podjętej przez badaczy próbie analizy warunków życia mieszkańców Kielc, z punktu widzenia występowania i działania nowoczesnych rozwiązań w zakresie miejskiej infrastruktury. Zaczniemy od analizy odpowiedzi udzielonych na pytanie o dostępność różnych elementów infrastruktury w okolicy respondenta. Badaczy interesowała tu zarówno obecność prostych urządzeń, jak też i występowanie różnego rodzaju instytucji.

Zaproponowana respondentom kategoria liczyła pięć kategorii: „zdecydowanie brak”, „za mało”, „przeciętnie”, „w sam raz”, „idealnie”. Dla większej przejrzystości opisu złączymy ze sobą dwie pierwsze kategorie („zdecydowanie brak” i „za mało”) oraz dwie ostatnie („w sam raz” i „idealnie”). Poruszając się w ramach trzech zbiorczych kategorii, jesteśmy w stanie jasno odpowiedzieć czego kielczanom najbardziej brak w okolicy swojego miejsca zamieszkania i odpowiednio w co, w stopniu ogólnie rzecz biorąc zadawalającym, wyposażony jest ten fragment miasta.

Hierarchia w zakresie niedostatecznego stopnia nasycenia przedstawia się następująco:

- miejsca parkingowe – dla 65,2% respondentów jest to zauważalny problem,
- ławeczki, miejsca odpoczynku – 47,4% wskazań,

- place zabaw dla dzieci – 42,8% wskazań,
- parki, skwery – 42,7% wskazań,
- obiekty i tereny sportowo-rekreacyjne – 41,7% wskazań,
- kluby, puby, restauracje – 37,5% wskazań,
- zieleń (ogólnie) – 34,9% wskazań,
- drogi rowerowe – 34,6% wskazań.

Z zamieszczonego powyżej zestawienia w sposób jednoznaczny wynika, iż mieszkańcy naszego miasta życzyliby sobie znacznie więcej miejsc służących rekreacji, uprawianiu sportu czy wypoczynku. Należy te potrzeby ocenić zdecydowanie pozytywnie o ile nie jest to wynik swoistej „mody” i braku lepszych, oryginalnych pomysłów, za którymi kryją się tzw. puste deklaracje odnoszące się do potrzeby tzw. zdrowego życia.

Absolutnie nie dziwi zwrócenie na pierwszym miejscu uwagi na niedostateczną ilość miejsc parkingowych, szczególnie wokół bloków usytuowanych na starszych osiedlach miasta. Przestarzałe normy określające ilość miejsc postojowych na liczbę mieszkańców, zbyt gęsta zabudowa blokowisk, wąskie i krótkie ciągi komunikacyjne – to wszystko determinuje istniejący fatalny stan rzeczy. Z drugiej strony nie można zapominać o zachodzących przemianach cywilizacyjnych, wzroście dobrobytu i rozwoju konsumpcyjnego stylu życia. Samochód nie jest już w naszym kraju przedmiotem luksusu i pożądania lecz stał się po prostu narzędziem służącym zaspokajaniu wielu innych potrzeb. Tym bardziej, że „usamochodowienie” gospodarstw domowych w Polsce rośnie ostatnio w błyskawicznym tempie i wskaźniki ilości samochodów na 1000 mieszkańców w polskich miastach już dawno poszybowały wyżej niż w metropoliach europejskich..

A teraz druga strona medalu – z obecności jakich urzędzeń czy instytucji w okolicy swego zamieszkania badane osoby są zadowolone i uważają nasycenie nimi przestrzeni miejskiej za odpowiednie czy nawet idealne. Uzyskana enumeracja prezentuje się jak następuje:

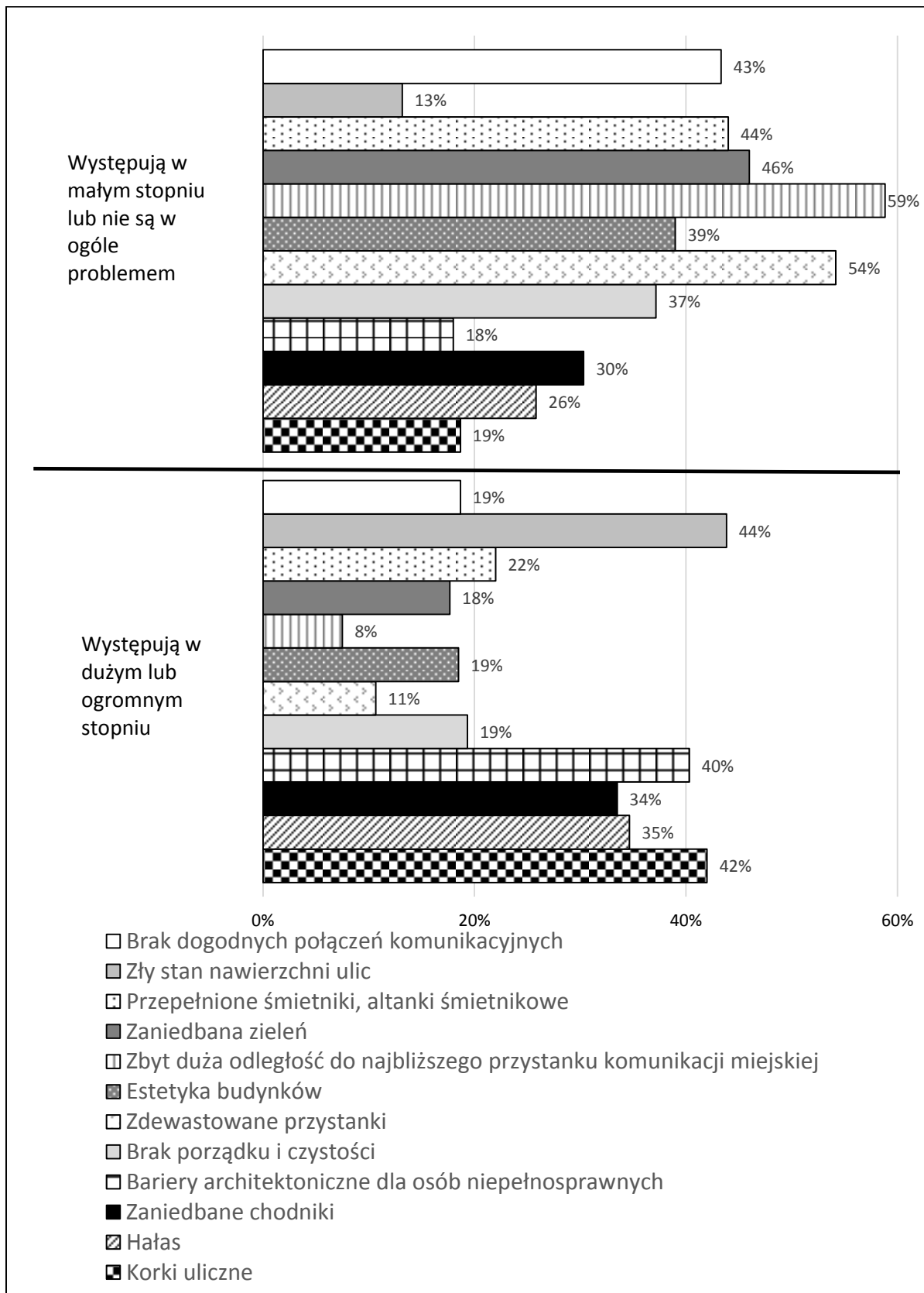

- na pierwszym miejscu, znajdują się, niestety, sklepy sprzedające alkohol – 67,4% wskazań,
- sklepy spożywcze – 62,9% wskazań,
- apteki – 60,8% wskazań,
- przystanki autobusowe – 52,2% wskazań,
- banki – 48,9% wskazań,
- chodniki – 42,8% wskazań,
- bazariki, targowiska – 42,7% wskazań.

Dla porządku odnotujmy też fakt, iż kategorię „zielen (ogólnie)” wybrało tu 43,1% badanych. Jak pamiętamy z poprzedniego zestawienia 34,9% respondentów nie była zadowolona z ilości terenów zielonych w Kielcach. A zatem popierający istniejący aktualnie w tym zakresie stan rzeczy, a z drugiej jego przeciwnicy, są silnie spolaryzowani.

Powyższe zestawienie uzmysławia nam fakt, iż ludziom do życia w pierwszym rzędzie potrzebne są instytucje zaspakajające podstawowe potrzeby egzystencji (alkohol litościwie wyłączmy z tego wykazu). Jeżeli wyposażymy przestrzeń miejską w spożywcze czy farmaceutyczne instytucje handlowe a także zapewnimy mobilność mieszkańcom, możemy się spodziewać z ich strony zadowolenia, wyrażającego się między innymi dokonanymi w badaniu wyborami.

Inteligentne warunki życia to nie tylko kwestia nasycenia przestrzeni miejskiej odpowiednimi urządzeniami czy instytucjami. Rzeczą dotyczy także sprawnego działania całej infrastruktury, dbania o jej stan techniczny, kontrolowania efektywności, dzięki którym inteligentna populacja jest w stanie coraz lepiej funkcjonować. Przyjrzyjmy się zatem występującym w Kielcach niedomaganiom w tym zakresie. Zostały one zaprezentowane na Rysunku nr 8.

Rysunek 8. Problemy, występujące w okolicy miejsca zamieszkania respondenta.

W opinii badanych największe niedogodności występują w obszarze infrastruktury drogowej, zarówno gdy mówimy o ciągach komunikacyjnych dla samochodów jak i dla pieszych. Raczej duże problemy daje się zauważyć w przypadku występowania:

- złego stanu nawierzchni ulic – 43,8% wskazań,
- korków ulicznych – 42,0% wskazań,
- barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych – 40,4% wskazań,
- hałasu – 34,6% wskazań,
- zaniedbanych chodników – 33,5% wskazań.

Natomiast na pochwałę zasługuje według respondentów działalność Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacji. Dla 58,9% ankietowanych odległość od ich miejsca zamieszkania do najbliższego przystanku jest raczej małym, czy też w ogóle nie jest problemem, podobnie – 54,1% - nie ma istotnych zastrzeżeń co do wyglądu przystanków autobusowych a 43,3% nie narzeka na brak dogodnych połączeń komunikacyjnych. Docenione też zostało funkcjonowanie kieleckich spółdzielni mieszkaniowych w zakresie:

- dbałości o zieleni – 46,0% wskazań,
- terminowego opróżniania śmietników – 44,0% wskazań,
- estetyki budynków – 39% wskazań,
- porządku i czystości – 37,2% wskazań.

Ciekawy rozkład odpowiedzi uzyskany został po zadaniu pytania o sposób zmiany estetyki okolicy miejsca zamieszkania respondenta w przeciągu ostatnich pięciu lat. Zaprezentowany jest on w Tabeli nr 11.

Tabela 11. Zmiana estetyki okolicy miejsca zamieszkania w czasie ostatnich 5 lat wg płci.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Poprawiła się	49,8%	45,9%	53,6%
Nie zmieniła się	41,7%	43,8%	39,6%
Pogorszyła się	7,7%	9,2%	6,2%
Brak odpowiedzi	0,8%	1,0%	0,6%

Odpowiedzi respondentów zasadniczo grupują się w dwóch kategoriach: „poprawiła się” lub „nie zmieniła się”. (Pogorszenie estetyki miejsca zamieszkania dostrzega jedynie 7,7% ankietowanych). Mamy zatem do czynienia z wyraźną opozycją. Blisko połowa badanych zauważa poprawę w tym zakresie, podczas gdy prawie 42% nie zauważa tu żadnych zmian. Interesującym mogłoby być pogłębienie zadanego pytania w stosunku do tych, którzy deklarują brak zmian. Mianowicie czy mieli na myśli fakt, że opisywana estetyka była na niskim poziomie i się nie zmieniła czy też odwrotnie, była dobra czy zadawalająca i się nie pogorszyła. To powiedziałoby nam zdecydowanie więcej o ocenie estetyki zamieszkania w Kielcach i zachodzących w tym zakresie zmianach.

Na koniec tej części raportu przyjrzyjmy się bliżej wyrażonej przez respondentów ocenie funkcjonowania publicznej służby zdrowia, pomocy społecznej oraz szeroko traktowanych usług edukacyjnych. Szczególnie ta ostatnia sfera, w perspektywie inteligentnych warunków życia w „smart city”, ma decydujące znaczenie dla rozwoju i efektywnego funkcjonowania tego rodzaju zbiorowości. Wyniki zaprezentowane zostały w Tabeli nr 12.

Tabela 12. Ocena funkcjonowania publicznej służby zdrowia, pomocy społecznej i usług edukacyjnych wg wieku.

Wyszczególnienie	18-29	30-39	40-49	50-59	60 i więcej
Publicznej służby zdrowia					
Bardzo źle i raczej źle	26%	28%	37%	42%	53%
Przeciętnie	45%	38%	37%	37%	29%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	29%	34%	25%	21%	17%
Brak odpowiedzi	0%	0%	1%	0%	1%
Jakość pomocy społecznej					
Bardzo źle i raczej źle	11%	17%	23%	20%	28%
Przeciętnie	53%	45%	45%	46%	38%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	35%	34%	29%	26%	24%
Brak odpowiedzi	1%	4%	3%	8%	10%
Jakość usług edukacyjno-opiekuńczych publicznych przedszkoli					
Bardzo źle i raczej źle	8%	6%	15%	10%	14%
Przeciętnie	39%	39%	38%	37%	34%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	50%	53%	43%	44%	43%
Brak odpowiedzi	3%	2%	4%	9%	9%

Dostępność usług edukacyjno-opiekuńczych publicznych przedszkoli					
Bardzo źle i raczej źle	13%	11%	17%	15%	21%
Przeciętnie	40%	42%	36%	39%	34%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	45%	45%	44%	39%	39%
Brak odpowiedzi	2%	2%	3%	7%	6%
Dostępność usług edukacyjnych publicznych szkół podstawowych					
Bardzo źle i raczej źle	5%	4%	11%	11%	11%
Przeciętnie	33%	31%	26%	32%	26%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	60%	64%	61%	53%	56%
Brak odpowiedzi	2%	1%	2%	4%	7%
Dostępność usług edukacyjnych publicznych gimnazjów					
Bardzo źle i raczej źle	5%	4%	11%	9%	13%
Przeciętnie	32%	35%	29%	37%	27%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	61%	59%	57%	47%	51%
Brak odpowiedzi	2%	2%	3%	7%	9%

Jak widać usługi edukacyjne (w wymiarze dostępności i jakości) oferowane przez miasto są zdecydowanie lepiej oceniane niż funkcjonowanie publicznej służby zdrowia oraz jakość pomocy społecznej. Wybory pozytywne respondentów mieszczą się tu w granicach od 40 do 64%. Zaś najlepiej oceniana jest dostępność usług edukacyjnych szkół podstawowych (w zależności od wieku wskazania oscylują w granicach 53 do 64%).

Z drugiej strony, o ile jakość pomocy społecznej oceniana jest raczej przeciętnie (od 39 do 53%), to w przypadku oceny funkcjonowania publicznej służby zdrowia, od ¼ do ponad połowy ankietowanych (w zależności od wieku), artykułuje wyraźnie negatywny stosunek do tego, co spotyka ją w przychodniach czy innych placówkach systemu opieki zdrowotnej, przy czym ujawnia się tu swoista zależność: im w starszym wieku jest respondent, tym jego skłonność do negatywnych ocen rośnie (widać to także w przypadku wartościowania jakości pomocy społecznej). A zatem, można domniemywać, że osoby wraz ze wzrostem wieku mają skłonność do bardziej krytycznego odnoszenia się do funkcjonowania różnych sfer usług publicznych. Jak to często zauważają ludzie po pięćdziesiątce – „byłem zdrowy, dopóki nie zacząłem chodzić do lekarzy”. Lecz niestety, prędzej czy później czeka to każdego z nas. Dziwi jednak stosunkowo bardziej krytyczne

ocenianie przez starszych respondentów usług edukacyjnych i ich dostępności – na tym przykładzie można przyjąć, że część naszych rozmówców, szczególnie w bardziej zaawansowanym wieku po prostu ma skłonność do dezawuowania wszystkich aspektów rzeczywistości i racjonalnie postrzegane fakty tego nie zmieniają.

Kielce jako „smart city” – inteligentna gospodarka

Zacznijmy od zupełnie podstawowego zjawiska, jakim jest bezrobocie. Pomimo optymistycznych danych statystycznych (zauważalny spadek), daleko jest jeszcze do stwierdzenia, iż osiągnęliśmy w skali kraju stan rzeczy zwany potocznie „rynkiem pracownika”. Przy czym zależność jest tu prosta: im mniejsza miejscowość, tym trudniej o pracę, przynajmniej tę zgodną z kwalifikacjami i osiągniętym poziomem wykształcenia. (Chwalebne wyjątki bardzo bogatych gmin nie są w stanie „zakłócić” tego pesymistycznego stanu rzeczy).

Tabela 13. Kielce na tle innych miast w Polsce, z punktu widzenia możliwości znalezienia pracy, podział wg wieku.

Wyszczególnienie	18-29	30-39	40-49	50-59	60 i więcej
Sytuacja w Kielcach jest lepsza niż w innych miastach	2%	3%	3%	2%	5%
Sytuacja w Kielcach jest gorsza niż w innych miastach	62%	57%	55%	61%	53%
Sytuacja w Kielcach jest podobna jak w innych miastach	17%	22%	24%	18%	9%
Nie znam sytuacji w innych miastach w Polsce	11%	9%	9%	11%	18%
Trudno powiedzieć/odmowa odpowiedz	8%	8%	9%	9%	15%

Wyniki są całkowicie jednoznaczne – sytuację istniejącą w tym zakresie w Kielcach negatywnie ocenia większość respondentów i to w każdej grupie wiekowej! Nie powinniśmy zatem mieć żadnych złudzeń – naszemu miastu daleko jeszcze do innych, demograficznie porównywalnych miast, które zdecydowanie lepiej radzą sobie z problemem bezrobocia. (Wymieńmy tu choćby Rzeszów, Gdynię czy Toruń).

Oceniających źle możliwość znalezienia pracy w Kielcach jest prawdopodobnie jeszcze więcej. Może to wynikać z zastosowanej konstrukcji analizowanego pytania

i zaproponowania badanym w zasadzie dwóch kategorii „nie wiem” w kafeterii. „Nie znam sytuacji w innych miastach w Polsce” oraz „Trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi” – obie te możliwości dają się, przy niewielkim uproszczeniu sprawy, sprowadzić do zajęcia przez ankietowanych stanowiska unikającego oceny. Z dużą dozą prawdopodobieństwa należy domniemywać, że „wyuczony” krytycyzm Polaków w ogóle i własne doświadczenia kielczan przekładają się na wzrost liczby pesymistów wobec perspektyw kieleckiego rynku pracy.

Co zatem robią władze miasta by polepszyć istniejącą w tym zakresie sytuację? Jakiego typu przedsięwzięcia są zauważane przez badanych i pozytywnie wartościowane? Częściowej odpowiedzi na powyższe pytania dostarczają wyniki zaprezentowane w Tabeli nr 14.

Tabela 14. Ocena wybranych działań miasta w aspekcie przedsiębiorczości wg płci.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Wsparcie przedsiębiorców			
Bardzo nisko i nisko	45,8%	50,0%	41,9%
Średnio	42,7%	39,7%	45,5%
Wysoko i bardzo wysoko	7,5%	8,2%	6,8%
Brak odpowiedzi	4,0%	2,1%	5,8%
Wsparcie młodych firm			
Bardzo nisko i nisko	56,2%	60,6%	60,0%
Średnio	33,8%	31,5%	36,0%
Wysoko i bardzo wysoko	6,0%	6,2%	5,8%
Brak odpowiedzi	4,0%	1,7%	6,2%
Przyciąganie do miasta przedsiębiorców			
Bardzo nisko i nisko	55,9%	59,3%	52,6%
Średnio	32,0%	30,8%	33,1%
Wysoko i bardzo wysoko	8,1%	8,2%	8,1%
Brak odpowiedzi	4,0%	1,7%	6,2%
Wsparcie innowacyjnych firm działających w obszarze nowych technologii i powstawania w nich miejsc pracy dla młodych			
Bardzo nisko i nisko	54,8%	55,5%	54,3%
Średnio	35,7%	37,0%	34,4%
Wysoko i bardzo wysoko	5,7%	5,8%	5,5%
Brak odpowiedzi	3,8%	1,7%	5,8%

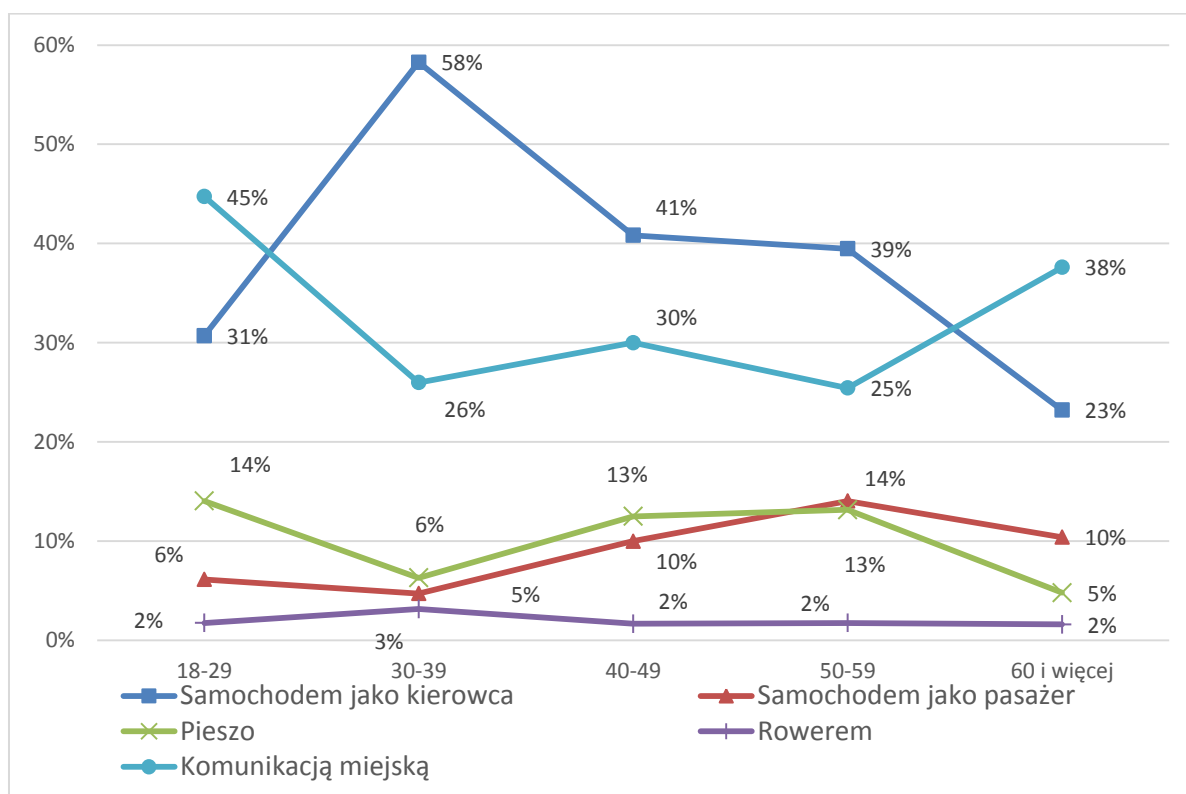

Wsparcie, jakiego miasto udziela różnego rodzaju przedsiębiorcom, jest określane jako niskie czy bardzo niskie przez ponad połowę badanych! Jedyne, ale zasadniczo niewielki wyjątek, stanowi tu kategoria „wsparcie przedsiębiorców” (ogólnie) – 45,8% wskazań negatywnych. Przy ocenianiu tak istotnego aspektu gospodarki miasta, wydaje się, iż wybierana ocena „średnio”, także niesie ze sobą raczej konotacje negatywne niż pozytywne. Gdybyśmy zatem zablokowali ze sobą oceny „bardzo nisko czy nisko” oraz „średnio”, to otrzymalibyśmy niezwykle krytyczną opinię kielczan, odnośnie polityki miasta wspomagającej przedsiębiorczość. Stopień niezadowolenia ankietowanych osiągnąłby wtedy niebotyczny pułap 90% – odpowiednio według zaprezentowanej w tabeli kolejności: 88,5%; 90%; 87,9% oraz 90,5%.

Przedsiębiorcy w Kielcach są więc zdani na samych sobie a miasto ogranicza swą pomoc dla nich do pustych deklaracji. Z punktu widzenia gospodarki inteligentnego miasta jest to sytuacja wysoce niepokojąca – tym bardziej, że kategoria „wsparcie innowacyjnych firm działających w obszarze nowych technologii i powstawanie w nich miejsc pracy dla młodych” została przez badanych oceniona najgorzej! Można jedynie dodać, że kwestia deklaracji pomocy przedsiębiorcom i promowania przedsiębiorczości jest nad wyraz oczywista i po prostu łatwa – gorzej, a jak pokazały badania, bardzo źle jest z realizacją szczytnych haseł. Tym bardziej, że trudno tu kogokolwiek obwiniać o zaniechanie lub złą wolę – jest to po prostu kwestia wymagająca planu, znajomości reguł gry, czasu, determinacji i talentu.

Kielce jako „smart city” – inteligentna mobilność

Podstawą prawidłowego działania każdego organizmu urbanizacyjnego jest racjonalnie zaplanowany i efektywny system komunikacyjny, zapewniający mobilność członkom zamieszkującej go populacji. Zobaczmy zatem jak prezentują się wybrane elementy tego systemu w Kielcach, przy czym wiadomo nie od dzisiaj, że wiekowe miasta mają w tym względzie szczególne uwarunkowania, uniemożliwiające swobodne planowanie, uwzględniające najnowsze koncepcje i ich realizacje.

Rysunek 9. Stosowany przez mieszkańców Kielc sposób docierania do pracy czy szkoły.

Gdy badamy preferowane środki i sposoby transport widzimy, że mieszkańcy Kielc korzystają głównie z samochodów bądź też usług Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacji. Przy czym przy korzystaniu z samochodów mamy do czynienia z dwoma rodzajami sytuacji: pierwszy – to prowadzenie auta, drugi – jazda w charakterze pasażera. *De facto* oba rodzaje zachowań oznaczają jednak używanie samochodów jako środka transportu. (Kategoria „taksówka” jest tu ze statystycznego punktu widzenia tak mała, że bez szkody dla zaprezentowanych wyników możemy ją pominąć). Zatem skorygowane dane pokazują, że prawie połowa kielczan (47,7%), polega na samochodach, zaś blisko 1/3 (32,7%) - na MPK.

W stosunku do dużych miast, Kielce wydają się być także zapóźnione w zakresie transportu rowerowego. Wynik 2% (12 osób w liczącej 600 osobników próbie), nie jest tu czymś, czym można byłoby się pochwalić na gruncie ogólnopolskim.

Skoro transport drogowy jest absolutną podstawą mobilności kielczan, winniśmy zrobić jak najwięcej by odbywał się on w potencjalnie najbardziej sprawny sposób, przy wykorzystaniu wszelkich możliwości jakie miasto w tym zakresie nam oferuje. Stąd interesującym będzie, pokazanie rozkładu opinii badanych, co do jakości podróżowania po Kielcach oraz co do stanu dróg w mieście. Wyniki zaprezentowane są w Tabeli nr 15.

Tabela 15. Oceny jakości poruszania się po Kielcach samochodem osobowym oraz stanu dróg w mieście.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Jakość podróżowania po Kielcach samochodem osobowym			
Bardzo źle i raczej źle	20,3%	19,1%	21,2%
Przeciętnie	44,8%	47,3%	42,5%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	33,6%	32,6%	34,7%
Brak odpowiedzi	1,3%	1,0%	1,6%
Stan dróg w mieście Kielce			
Bardzo źle i raczej źle	35,1%	36,9%	33,4%
Przeciętnie	40,7%	40,8%	40,6%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	23,2%	21,3%	25,0%
Brak odpowiedzi	1,0%	1,0%	1,0%

Jak widać respondenci najchętniej wybierają kategorię „przeciętnie” – odpowiednio 44,8% oraz 40,7%. Abstrahując od owego najczęstszego wskazania, badani lepiej oceniają jakość podróżowania po Kielcach samochodami osobowymi (33,6% wskazań pozytywnych), niż stan dróg w mieście – odpowiednio 23,2% takich wskazań. Natomiast ponad 1/3 respondentów (35,1%), ma istotne zastrzeżenia, jak chodzi o utrzymanie infrastruktury drogowej.

Wspomniano już w opracowaniu o przyszłościowej roli roweru w aspekcie stosowanych środków transportu. (Tym bardziej, że klimat stopniowo się ociepla, a zimy – poza drobnymi wyjątkami – są coraz bardziej łagodne). Jako że w Kielcach

nie ma otwartej dyskusji i planów dotyczących budowy linii tramwajowych, tak jak planuje to choćby Olsztyn, wykorzystanie roweru jawi się jako swoiste panaceum na korki w godzinach szczytu i inne niedogodności infrastruktury komunikacyjnej. Spójrzmy zatem czy mieszkańcy Kielc postrzegają swoje miasto jako przyjazne dla rowerzystów środowisko czy może jest wręcz przeciwnie – Tabela nr 16.

Tabela 16. Ocena jakości podróżowania po Kielcach rowerem i faktu czy miasto jest przyjazne dla rowerzystów wg płci.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Jakość podróżowania po Kielcach rowerem			
Bardzo źle i raczej źle	13,7%	17,5%	10,1%
Przeciętnie	45,0%	42,8%	47,1%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	36,8%	35,6%	37,9%
Kielce jako miasto przyjazne dla rowerzystów			
Bardzo źle i raczej źle	16,7%	18,9%	14,6%
Przeciętnie	43,8%	44,2%	43,5%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	35,8%	33,1%	38,3%

Zastanawiające, że wyniki z obu podtabel są niemal identyczne! Kategoria „przeciętnie” – różnica 1,2%, kategoria „raczej dobrze i bardzo dobrze” – różnica 1%, kategoria „bardzo źle i raczej źle” – 3%. Niemniej jednak gdy przypomnimy sobie wynik pokazany na Rysunku nr 9, gdzie tylko 2% badanych (dosłownie 12 osób) zadeklarowało, iż na co dzień posługuje się rowerem jako środkiem służącym przemieszczaniu się po mieście, staje się zasadnym pytanie, skąd pozostali respondenci czerpią wiedzę na ten temat i dlaczego wyrażają tak ochoczo swoje stanowisko, skoro wiedza pochodząca z autopsji jest im obca? Oczywiście część z nich to korzystający z roweru sporadycznie czy też wykorzystujący go w innych celach niż dojazd do pracy, szkoły itp.. Inna część to być może wnikliwi obserwatorzy, którzy przypatrują się ruchowi rowerowemu w Kielcach i zmianom w tym względzie, lub też zdający się na opinię kompetentnych przyjaciół, znajomych czy sąsiadów. Jednakże w dalszym ciągu nie tłumaczy to faktu, iż stanowisko w tejże kwestii zajęło odpowiednio 95,5 oraz 96,3% ankietowanych. Najprawdopodobniej zadziałał tu znany mechanizm, który w trakcie przeprowadzania wywiadów, prędzej

czy później powstaje u każdego respondenta: gdy cię zapytają i zaproponują wybór odpowiedzi – to grzecznie coś odpowiedz (przecież i tak nie będą sprawdzać stanu twojej realnej wiedzy).

Skoro już wiemy, że Kielce są przyjaznym miejscem dla rowerzystów, mimo iż tylko kilka procent badanych zna ten fakt z autopsji, to muszą być także nie mniej przyjazne dla użytkowników samochody osobowe czy tych korzystających z usług MPK. Jak wiemy z Rysunku 9, 1/3 kielczan na co dzień to klienci miejskiej komunikacji, w aspekcie dojazdu i powrotu do/z pracy czy na uczelnię. (Oczywiście ogólna liczba codziennych pasażerów jest zdecydowanie wyższa, co bezsprzecznie podnosi tylko rangę problemu). Dlatego ważnym przedsięwzięciem jest pokazanie rozkładu opinii mieszkańców Kielc co do jakości obsługi, którą spotykają w autobusach Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacji. Dane na ten temat zostały pomieszczone w Tabeli nr 17.

Tabela 17. Ocena jakości obsługi komunikacji miejskiej w Kielcach (nie uwzględniając braków odpowiedzi).

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Częstotliwość kursowania			
Bardzo źle i raczej źle	12,9%	12,7%	12,9%
Przeciętnie	36,2%	38,7%	33,8%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	44,6%	40,0%	49,1%
Czas jazdy			
Bardzo źle i raczej źle	9,1%	7,5%	10,7%
Przeciętnie	36,2%	41,8%	30,8%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	48,0%	42,1%	53,6%
Tłok			
Bardzo źle i raczej źle	21,2%	19,1%	23,0%
Przeciętnie	42,8%	48,3%	37,7%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	29,3%	24,0%	34,4%
Punktualność			
Bardzo źle	17,2%	18,4%	15,9%
Przeciętnie	34,0%	37,0%	31,2%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	42,3%	36,0%	48,4%
Możliwość dojazdu prawie wszędzie			
Bardzo źle i raczej źle	19,4%	19,9%	18,9%
Przeciętnie	32,3%	35,3%	29,5%

Raczej dobrze i bardzo dobrze	41,5%	35,9%	46,7%
Wentylacja (ogrzewanie, wentrowienie), klimatyzacja			
Bardzo źle i raczej źle	23,4%	23,0%	23,7%
Przeciętnie	36,8%	37,7%	36,0%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	33,0%	30,4%	35,4%
Nowoczesny tabor - autobusy niskopodłogowe			
Bardzo źle i raczej źle	7,0%	6,5%	7,4%
Przeciętnie	36,3%	39,7%	33,1%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	50,2%	45,6%	54,6%
Kultura osobista kierowcy			
Bardzo źle i raczej źle	7,7%	7,8%	7,4%
Przeciętnie	33,5%	37,3%	29,9%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	52,3%	46,7%	57,8%
Dobra informacja, oznaczenia			
Bardzo źle i raczej źle	5,5%	5,4%	5,5%
Przeciętnie	29,5%	30,1%	28,9%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	58,0%	55,9%	60,1%
Bezpieczeństwo			
Bardzo źle i raczej źle	6,5%	7,2%	5,8%
Przeciętnie	34,5%	35,3%	33,8%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	52,5%	48,9%	55,9%
Dostosowanie do potrzeb ludzi starszych i niepełnosprawnych			
Bardzo źle i raczej źle	14,0%	14,0%	13,7%
Przeciętnie	37,2%	37,7%	36,7%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	42,0%	39,7%	44,4%
Ceny przejazdów/biletów			
Bardzo źle i raczej źle	24,8%	28,7%	21,1%
Przeciętnie	43,0%	40,8%	45,1%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	25,7%	21,9%	29,3%

Z dokonanego zestawienia wynika, iż mieszkańcy Kielc zasadniczo są zadowoleni z jakości obsługi, która spotyka ich w autobusach MPK. Liczba respondentów, która przy dokonywaniu oceny wybierają kategorię „raczej dobrze i bardzo dobrze”, oscyluje w granicach od 41,5 do 58%, a więc od 2/5 do 3/5 badanych. W tym miejscu warto by było się zastanowić nad rozumieniem przez badanych określenia „przeciętnie”, które wskazywane jest przez mniej więcej 1/3 ankietowanych w przypadku każdego analizowanego aspektu. W języku potocznym

termin ten funkcjonuje przecież w dwóch znaczeniach. Z jednej strony bowiem „przeciętnie” oznacza „tak sobie”, „jakoś tam”, podczas gdy z drugiej, słowo to może być także rozumiane, szczególnie gdy występuje w gradacji, jako „normalnie” czy „średnio” – a te określenia zmiernie raczej w stronę pozytywnych konotacji. Gdybyśmy zatem „pogłębili” tę kategorię odpowiedzi, na pewno mielibyśmy do czynienia z kilkuprocentowym „przepływem” respondentów do grupy oceniających pozytywnie funkcjonowanie miejskiej komunikacji.

Niemniej jednak ankietowani wskazali na te obszary działania komunikacji, z których nie są zadowoleni, czy raczej są zadowoleni w relatywnie małym stopniu. Należą do nich, czego można było oczekiwać, dwie kwestie. Pierwsza to zbyt wysokie ceny biletów – 25,7% wskazań pozytywnych a druga, to panujący tłok w autobusach – odpowiednio 29,3% wskazań pozytywnych. W trzecim rzędzie mieszkańcy Kielc wskazują na sprawy związane z wentylacją i klimatyzacją taboru. W tym przypadku wskazań pozytywnych mamy niemal dokładnie 1/3 (33%). A zatem 2/3 badanych chciałaby zmian na lepsze w opisywanej kwestii (przy dokonaniu założenia, że ci którzy wybrali kategorię „przeciętnie” – 36,8% - bardziej opowiadają się za zmianami niż utrzymaniem *status quo*).

Kielce jako „smart city” – inteligentne środowisko naturalne

Zagadnieniem podstawowym, które badacze chcieli w pierwszym rzędzie rozpoznać w tym aspekcie inteligentnego miasta, było poznanie opinii kielczan na temat tego, kto bardziej dba o środowisko naturalne: władze miasta czy też sami mieszkańcy. Jest to kwestia nieustannie towarzysząca takim rozważaniom, gdyż ze względu na wagę problemu, zmieniające się uwarunkowania prawne, kształtowane nawyki i bariery świadomościowe, jakie trzeba pokonać aby myślenie w kategoriach zbiorowej i indywidualnej odpowiedzialności za środowisko utrwaliło się w postaci oczekiwanych zachowań. Jest to poza tym sfera, w której wspólnota interesów i podejmowanych działań powinny zbliżyć do siebie te dwa zasadnicze podmioty: władze samorządowe i mieszkańców. Próba rozstrzygnięcia powyżej

zasygnalizowanych kwestii zakończyła się bez jednoznacznego rezultatu – patrz Tabela nr 18.

Tabela 18. Rozkład opinii mieszkańców Kielc na temat podmiotów dbających o środowisko naturalne.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Władze miasta dbają o środowisko naturalne			
Całkowicie nie zgadzam się i nie zgadzam się	30,9%	32,2%	29,6%
Nie jestem zdecydowany(a)	39,8%	39,7%	39,9%
Zgadzam się i zdecydowanie zgadzam się	28,6%	27,4%	29,9%
Brak odpowiedzi	0,7%	0,7%	0,6%
Sami mieszkańcy dbają o środowisko naturalne miasta			
Całkowicie nie zgadzam się i nie zgadzam się	25,2%	26,8%	23,7%
Nie jestem zdecydowany(a)	40,0%	40,1%	39,9%
Zgadzam się i zdecydowanie zgadzam się	34,5%	32,8%	36,1%
Brak odpowiedzi	0,3%	0,3%	0,3%

Jak widać w sposób jednoznaczny nie można rozstrzygnąć badanego problemu. Bezsprzecznie jest to wynikiem faktu nagminnego „uciekania” respondentów do kategorii „nie jestem zdecydowany/a” (40% wskazań). W kafeterii zadanych pytań nie ma odpowiedzi „nie wiem” – jest to celowy zabieg badaczy. Nie ulega wątpliwości, że gdyby odpowiadającym dano taką możliwość, to trzy „neutralne” kategorie: „nie jestem zdecydowany/a” , „nie wiem” i „brak odpowiedzi” zgromadziłyby grubo ponad 50% wyborów.

Skoro tak, to badacze postanowili zapytać respondentów o ich przemyślenia i podejmowane działania skierowane na szeroko rozumiane zachowania proekologiczne. Chodziło przy tym nie tyle o rzeczywiste zachowania, których zaproponowaną metodą i tak nie można by było jednoznacznie stwierdzić, ale

o deklaracje co do istotności pewnych kwestii ekologicznych w świadomości badanych. Wyniki prezentuje Tabela nr 19.

Tabela 19. Stopień istotności zachowań proekologicznych w opiniach mieszkańców Kielc (wg płci).

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Ochrona przyrody			
Zupełnie nieistotne i mało istotne	3,3%	4,4%	2,2%
Obojętne	12,0%	17,5%	6,8%
Istotne i bardzo istotne	84,7%	78,1%	91,0%
Ograniczanie zużycia energii i surowców			
Zupełnie nieistotne i mało istotne	3,5%	4,1%	2,9%
Obojętne	17,8%	24,0%	12,0%
Istotne i bardzo istotne	78,5%	71,9%	84,8%
Ograniczenie wytwarzania odpadów			
Zupełnie nieistotne i mało istotne	2,8%	2,7%	2,9%
Obojętne	18,8%	25,7%	12,3%
Istotne i bardzo istotne	78,2%	71,3%	84,8%
Zdrowe odżywianie			
Zupełnie nieistotne i mało istotne	4,7%	7,9%	1,6%
Obojętne	15,0%	21,2%	9,1%
Istotne i bardzo istotne	80,3%	70,9%	89,3%
Aktywność fizyczna			
Zupełnie nieistotna i mało istotna	7,4%	9,5%	5,2%
Obojętne	15,7%	17,8%	13,6%
Istotna i bardzo istotna	76,9%	72,7%	81,2%

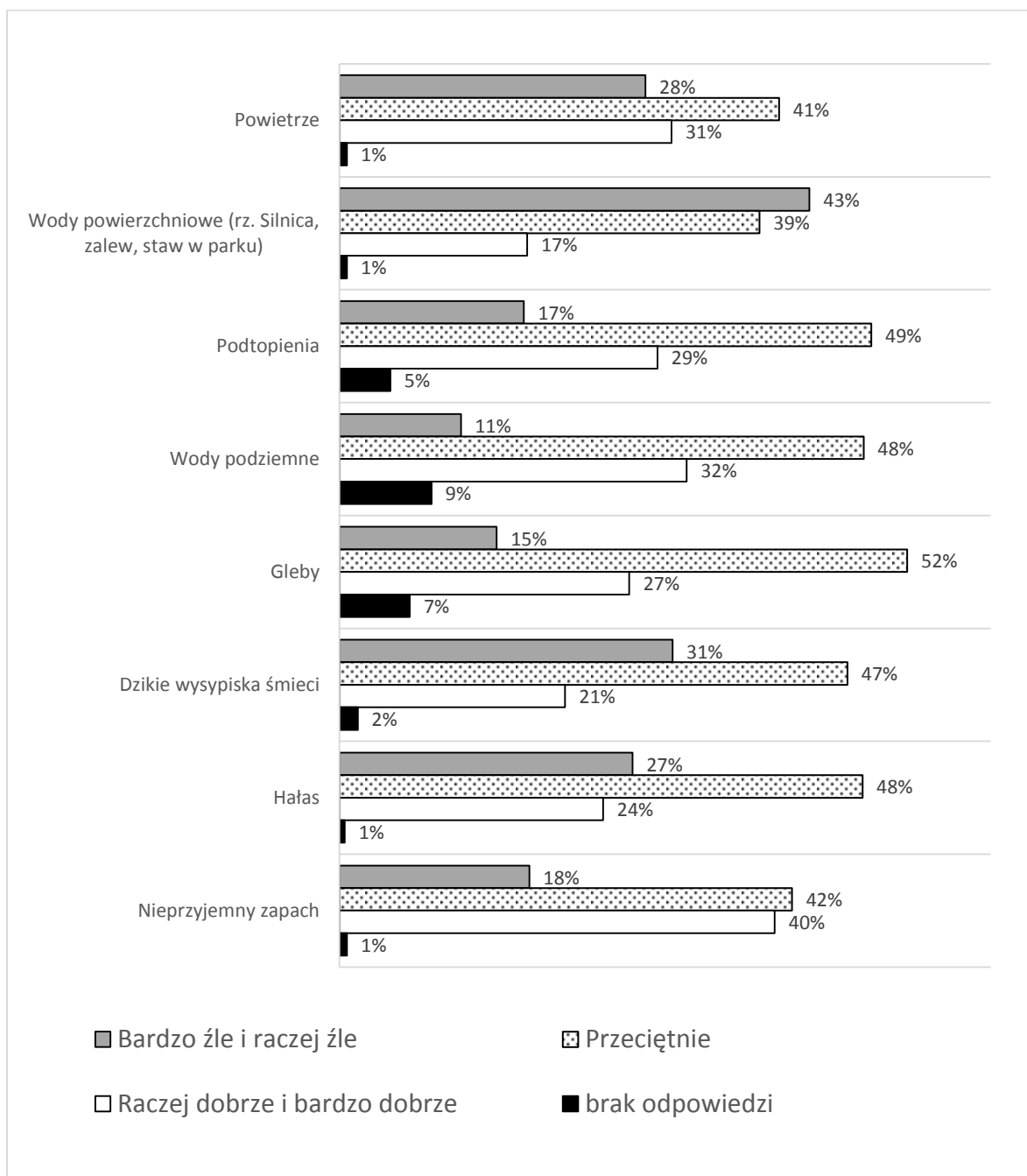
Deklaracje badanych są całkowicie jednoznaczne: przy ocenianiu wszystkich analizowanych aspektów kategorię „istotne i bardzo istotne” wybiera 4/5 kielczan (od 76,9 do 84,7% wskazań)! Dlaczego tak jest? Odpowiedź wydaje się prosta – ekologia jest obecnie „na topie”, jest – można tak powiedzieć – modna, zaś bycie przeciwnym jest zdecydowanie *pas*. Ponadto pozostajemy przecież na poziomie deklaracji, czy za słowami idą w parze czyny – to już zupełnie inna sprawa.

Zwróćmy także uwagę, analizując rozkład odpowiedzi, iż kobiety są nastawione bardziej proekologicznie niż mężczyźni – przewaga około 10% wskazań w przypadku każdego pytania. Jednak na szczególną uwagę zasługuje kategoria „zdrowe odżywianie”, w przypadku której kobiety w prawie o 19% bardziej niż mężczyźni były skłonne przyznać, iż jest to dla nich kwestia istotna i bardzo istotna. Potwierdza to nawet pobieżna obserwacja dyskusji i zabiegów o tzw. „zdrowe odżywianie”, w których wyraźnie dominują kobiety. Drugą interesującą obserwacją stanowi fakt, że kategoria „brak odpowiedzi” praktycznie nie była używana przez odpowiadających. Świadczy to wspomnianym powyżej imperatywie myślenia proekologicznego i fakcie, że ta problematyka już wyraźnie utkwiała w świadomości społecznej mieszkańców.

Jeżeli zatem mamy tak zdecydowanie proekologiczną społeczność, to na pewno ciekawym będzie ukazanie tego, jak jej członkowie postrzegają stan określonych składników swego środowiska życia.

W przypadku tego zagadnienia – odwrotnie niż powyżej – obserwujemy swoistą „ucieczkę” respondentów do kategorii „przeciętnie” (od 38,7 do 52,3% wyborów). W sytuacji niepewności czy braku rzetelnej, pełnej i pewnej wiedzy, najbardziej bezpiecznym dla ankietowanego rozwiązaniem jest wybór najbardziej neutralnej odpowiedzi, dającej swoiste poczucie bezpieczeństwa. Oczywiście może być i tak, że badani rzeczywiście oceniają zaproponowane wskaźniki w ten sposób – niemniej jednak jeżeli niemal identyczny stan rzeczy występuje w przypadku ośmiu kolejno zadanych pytań – to prawdopodobieństwo takiego rozwiązania gwałtownie maleje i niezbędnym staje się poszukiwanie realnej przyczyny obserwowanych zjawisk. Można zatem zaryzykować tezę, że im więcej jest wskazań typu „przeciętnie” itp., tym bardziej znamionuje to ograniczoną wiedzę lub brak jednoznacznego przekonania co do bardziej określonych opinii.

Rysunek 10. Ocena stanu wybranych składników środowiska w Kielcach.

Odrzucimy zatem połowę uzyskanych odpowiedzi jako niewiele wnoszących do wyjaśnienia badanego problemu. Na podstawie deklaracji tych, którzy raczyli zdecydowanie zająć swoje stanowisko, pokażemy najpierw niedomagania a później stopień akceptacji różnorodnych wątków złożonego zadania ochrony środowiska.

Bardzo źle i raczej źle mieszkańcy Kielc oceniają w kolejności:

- stan wód powierzchniowych – 43,3% wskazań,
- istnienie dzikich wysypisk śmieci – 30,7% wskazań,
- jakość powietrza – 28,2% wskazań,
- istniejący hałas – 27,0% wskazań.

Z kolei najwięcej wskazań pozytywnych uzyskały:

- stan wód podziemnych – 32% wyborów,
- jakość powietrza – 30,6% wyborów,
- stan gleb – 26,7% wskazań.

Bez trudu można zauważyć, że opcja „jakość powietrza” występuje zarówno wśród pozytywów jak i negatywów. Świadczy to o istnieniu głębokiej polaryzacji wśród badanych – połowa z nich jest zadowolona, a połowa nie jest zadowolona z istniejącego stanu rzeczy.

W tym miejscu istotne jest wyjaśnienie rezultatów uzyskanych podczas pytania badanych o podtopienia, hałas, dzikie wysypiska śmieci i nieprzyjemny zapach. Patrząc na surowe wyniki zamieszczone w Rysunku nr 10, możemy czuć się mocno zbulwersowani faktem, iż zjawiska te oceniane są pozytywnie przez odpowiednio 29,3%, 24,3%, 20,8% czy aż 40,1% respondentów. Wynika to z konstrukcji pytania, gdyż wszystkie cztery określenia pociągają za sobą negatywną, zamiast neutralnej, konotację. (Pozostałe czynniki, o które pytamy ankietowanych są obojętne w sensie wartościującym). A zatem na pytanie: „Jak ocenia Pan/i nieprzyjemny zapach w Kielcach” przy zaproponowanej kafeterii, część odpowiadających wyraziła swą negatywną opinię wybierając odpowiedź „bardzo źle i raczej źle”, zaś inna część respondentów chcąc wyrazić swoje stanowisko, wybrała w tym celu określenie „raczej dobrze i bardzo dobrze”, co nie oznacza aprobatę dla podtopień, hałasu itp., ale ocenę stanu środowiska, co *de facto* miało znaczyć, iż nieprzyjemny zapach w mieście nie występuje lub jest minimalny.

Kielce jako „smart city” – inteligentne zarządzanie

Taki rodzaj zarządzania organizmem miejskim zakłada istnienie i efektywne działanie całej rozległej sieci interakcyjnej na wszelkich poziomach organizacji. Podstawowych aktorów jest tu przy tym dwóch: z jednej strony to inteligentna populacja, która jasno i wyraźnie artykułuje swoje potrzeby, oczekiwania i chęć współdziałania, z drugiej zaś – władze samorządowe, efektywnie działające na rzecz tejże organizacji. Prześledźmy zatem zaobserwowane w badaniu zjawiska i procesy dotyczące tych niezwykle ważnych kwestii.

Tabela 20. Stopień ważności dla badanych zaangażowania w sprawy miasta wg płci.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Zupełnie nieistotne i mało istotne	8,3%	10,3%	6,5%
Obojętne	33,8%	34,6%	33,1%
Istotne i bardzo istotne	57,6%	55,1%	59,8%
Brak odpowiedzi	0,3%	0,0%	0,6%

Jak wynika z Tabeli nr 20, prawie 3/5 respondentów uznaje zaangażowanie w życie miasta za istotny lub nawet bardzo istotny aspekt obywatelskiej postawy. Przeciwników tego stanowiska jest tylko nieco ponad 8%. Bardzo dobrze świadczy to o mieszkańcach naszego grodu i stanowi dobry prognostyk na przyszłość.

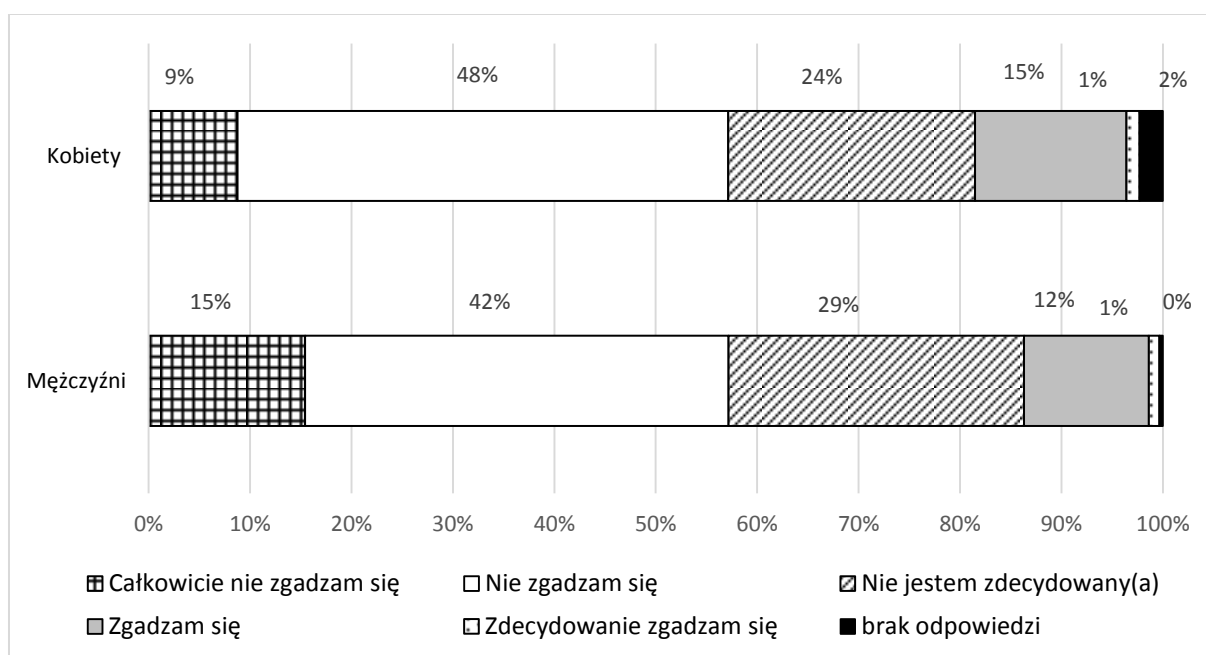
Zejdźmy teraz jednak z poziomu wartości na poziom codziennych zachowań. Wyniki zawarte w Tabeli nr 21 stawiają tu kielczan w „nieco” innym świetle.

Tabela 21. Stopień zainteresowania się respondentów działaniami władz miasta wg płci.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Bardzo mnie to interesuje – specjalnie śledzę wiadomości na ten temat	10,7%	11,6%	9,7%
Trochę się tym interesuję	42,8%	41,4%	44,2%
Mało się tym interesuję	27,3%	25,7%	28,9%
W ogóle się tym nie interesuję	11,2%	13,0%	9,4%
Trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi	8,0%	8,2%	7,8%

W przypadku tego pytania, aby uzyskać klarowny obraz, zaprezentowano całościowy rozkład odpowiedzi bez komasowania jakichkolwiek kategorii. Jednakże osiągnięte wyniki nie napawają optymizmem. Duże czy może raczej właściwe zainteresowanie działaniami władz miasta deklaruje jedynie niecałe 11% badanych! Natomiast większość z nich ucieka się do wyboru bezpiecznej kategorii, a mianowicie „tak, trochę się tym interesuję”. Przy czym określenie „trochę” jest zasadniczo tożsame z kolejnym użytym w gradacji słowem czyli „mało”. Nie popełnimy zatem błędu gdy zunifikujemy obydwie grupy wyborów. Teraz odsłania się przed nami jeszcze gorszy stan rzeczy: kielczan, którzy deklarują swoje minimalne zainteresowanie działaniami władz miasta jest aż 70%. Ponadto są jeszcze tacy, którzy jasno stwierdzają swój brak zainteresowania omawianym tematem (11,2%), a także całkiem liczna grupa, która nie zajęła tu żadnego stanowiska – 8%).

Gdzie zatem leży prawda? Wydaje się, że odpowiedź na to pytanie zawarta jest w rozkładzie opinii zaprezentowanym na Rysunku nr 11 .

Rysunek 11. Stanowisko badanych wobec stwierdzenia: „mam poczucie, że mogę wpływać na sprawy związane z miastem” wg płci.

A zatem prawie 3/5 respondentów (57,2%) uważa, że ich wpływ na sprawy miasta jest całkowicie lub w dużym stopniu niesatysfakcjonujący. Po drugiej stronie mamy zaledwie niecałe 15% (14,9%) tych, którzy są zadowoleni z istniejącego stanu

rzeczy! Wniosek nasuwa się w tym przypadku sam: daleko jest jeszcze w Kielcach do pełnej realizacji idei samorządności. Zmiana tego niewłaściwego stanu rzeczy to pilne zadanie zarówno dla samorządu, jak też całego wachlarza organizacji pozarządowych. Dowodzi to niezbitcie, że jakkolwiek wprowadzenie w Polsce autentycznej samorządności zaraz na początku transformacji w 1990 roku uznawane jest za niezbitny sukces, to jednak jeszcze daleko nam do powstania obywatelskiego społeczeństwa, które angażuje się współdziała i przede wszystkim ma – przynajmniej w znacznym stopniu – poczucie rzeczywistego wpływu na istotne sfery wspólnotowego życia.

Tym bardziej, że dla prawie 70% (69,2) kielczan, wartość taka jaką jest „otwartość władz samorządowych”, stanowi przynajmniej istotny aspekt relacji „obywatel – urząd”. Zwróćmy także uwagę, że tylko dla 5,3% ankietowanych problem ten jest mało- lub zupełnie nieistotny. Tabela nr 22 precyzyjnie obrazuje uzyskany rozkład deklaracji.

Tabela 22. Ocena aspektu „otwartość władz samorządowych” przez respondentów wg płci.

wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Zupełnie nieistotny i mało istotny	5,3%	6,2%	4,5%
Obojętny	25,2%	27,1%	23,4%
Istotny i bardzo istotny	69,2%	66,4%	71,8%
Brak odpowiedzi	0,3%	0,3%	0,3%

Na koniec przyjrzyjmy się wyartykułowanym ocenom funkcjonowania różnych aspektów miasta, z punktu widzenia takich kwestii jak jakość obsługi mieszkańców w Urzędzie, kierunek i dynamikę rozwoju miasta, prowadzonej przez władze samorządowe polityki informacyjnej. Jest to o tyle istotne, że składa się na ogólną „politykę” komunikacyjną władz miasta z mieszkańcami, a w przypadku idei inteligentnego miasta ma to znaczenie fundamentalne. Ogólnie trzeba przyznać, że w przypadku społeczności kieleckiej jest jeszcze wiele do zrobienia, a wcześniej do przemyślanego zaplanowania.

Tabela 23. Ocena działania władz miasta przez respondentów (w wybranych aspektach) wg płci.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Jakość obsługi mieszkańców w Urzędzie Miasta Kielce			
Bardzo źle i raczej źle	15,2%	16,5%	13,9%
Przeciętnie	45,2%	49,7%	40,9%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	37,4%	31,4%	43,3%
Brak odpowiedzi	2,2%	2,4%	1,9%
Ogólnie rzecz biorąc, działania władz miasta			
Bardzo źle i raczej źle	24,3%	28,5%	20,4%
Przeciętnie	53,7%	53,4%	53,9%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	21,0%	17,4%	24,4%
Brak odpowiedzi	1,0%	0,7%	1,3%
Ogólnie rzecz biorąc, kierunek i dynamikę rozwoju miasta Kielce			
Bardzo źle i raczej źle	30,2%	34,3%	26,3%
Przeciętnie	46,6%	46,9%	46,4%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	22,5%	18,5%	26,3%
Brak odpowiedzi	0,7%	0,3%	1,0%
Informowanie mieszkańców Kielce o istotnych dla nich sprawach dotyczących życia w mieście			
Bardzo źle i raczej źle	30,3%	29,4%	31,2%
Przeciętnie	49,4%	52,5%	46,4%
Raczej dobrze i bardzo dobrze	20,0%	17,8%	22,1%
Brak odpowiedzi	0,3%	0,3%	0,3%

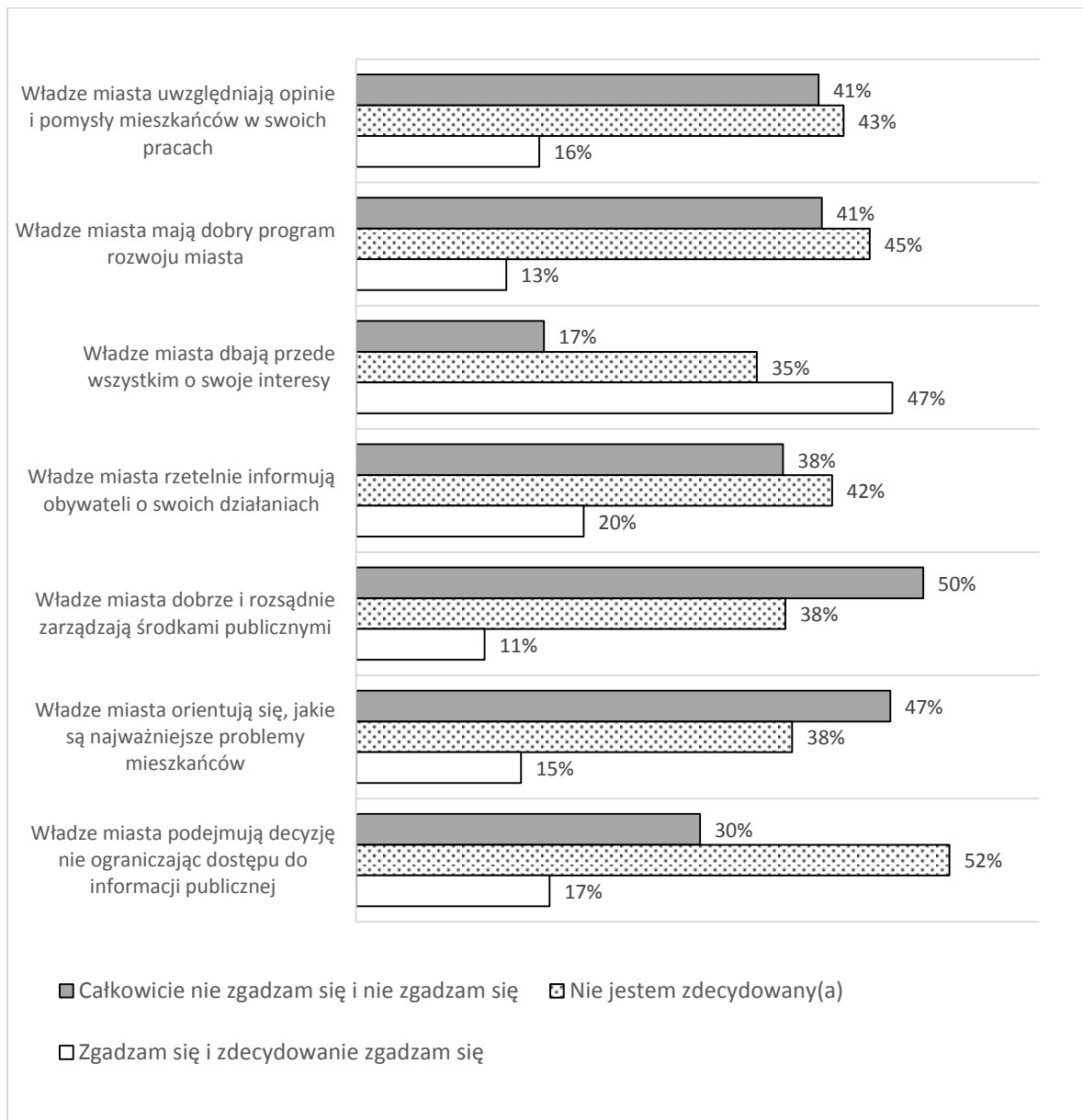
Niechęć ankietowanych do zajmowania jednoznacznego stanowiska jest także w przypadku tego pytania aż nadto widoczna – wybory oscylują w granicach od 45,2 do 53,7%. Skupmy zatem uwagę na tych badanych, którzy „odważyli się” zadeklarować swą przynależność do zwolenników bądź przeciwników działań władz i urzędu miasta.

W miarę jasną sytuację mamy w przypadku rozkładu odpowiedzi na pierwsze z bloku pytań, gdzie poproszono badanych o ocenę jakości obsługi mieszkańców w Urzędzie. Zadowolonych jest tu prawie 2/5 kielczan (37,4%), zaś nieusatysfakcjonowanych tylko 15,2%. A zatem punkt dla Urzędu.

Jednakże w przypadku trzech pozostałych zagadnień, liczba wyborów negatywnych przewyższa ilość wskazań pozytywnych – co oznacza wyrażenie dezaprobaty dla działań Urzędu Miasta. Nie jest to może zbyt radykalny osąd, niemniej jednak należy traktować go w kategoriach wyraźnego sygnału alarmowego – niektóre aspekty działania władz miasta wymagają szybkiej korekty.

Wreszcie zapoznajmy się z opiniami ankietowanych odnoszącymi się do rzeczywistego zarządzania miastem. Wyniki zostały zaprezentowane na Rysunku 12.

Rysunek 12. Rozkład opinii respondentów na temat zarządzania miastem Kielce.

Analizując rozkład odpowiedzi uzyskany w powyższym pytaniu, widzimy że mieszkańcy Kielc w sposób wyraźny artykułują swoje stanowisko w kwestiach związanych z polityką zarządzania miastem. Najwięcej krytyki miasto zebrało kolejno za:

- niewłaściwe i nierozsądne zarządzanie środkami publicznymi – 49,8% wskazań,
- dbanie głównie o swoje interesy – 47,1% wskazań,
- brak orientacji co do najważniejszych problemów mieszkańców – 46,9% wskazań,
- brak dobrego programu rozwoju miasta – 40,9% wskazań,
- nieuwzględnianie w swoich pracach opinii i pomysłów mieszkańców – 40,6% wskazań,
- brak rzetelnego informowania obywateli o swoich działaniach – 37,5% wskazań,
- podejmowanie decyzji przy ograniczaniu dostępu do informacji publicznej – 30,2% wskazań.

Należy tylko wyrazić nadzieję, że „głos ludu”, wyrażony drogą niniejszych badań, dotrze od władz miasta i spowoduje skorygowanie sposobów zarządzania miastem i komunikacji na linii władze samorządowe – mieszkańcy. Z drugiej strony byłoby rzeczą niezwykle pożądaną, gdyby kielczanie nie poprzestali na deklaracjach, lecz aktywnie włączyli się w procesy naprawcze i kontrolne opisywanych procesów. Oczywistym bowiem jest, iż działając tylko razem, obie strony są w stanie przeprowadzić korekty zachodzących zjawisk i zapewnić sprawne funkcjonowanie całości systemu. Niebagatelną rolę mogą i powinny odegrać w tym względzie organizacje pozarządowe, grupy osiedlowe, środowiska zawodowe i różnego rodzaju „czynniki społeczne” i lokalne media, rozumiejące właściwie swe funkcje i przede wszystkim społeczną misję.

Spośród pytań zadanych respondentom a odnoszącym w sposób bezpośredni do koncepcji „smart city”, na szczególną uwagę zasługuje blok zagadnień związanych z postrzeganiem Kielc jako miasta inteligentnego. Badacze, po skrótowym zaprezentowaniu ankietowanym w/w idei, poprosili o opowiedzenie się czy według nich można zaliczyć Kielce do tego typu miast czy raczej ze stosowaniem tego terminu powinniśmy jednak jeszcze poczekać. Odpowiedzi prezentuje Tabela nr 24.

Tabela 24. Rozkład opinii badanych co do zaliczenia Kielc do grona miast inteligentnych.

wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Zdecydowanie tak i raczej tak	32,0%	27,8%	36,0%
Ani tak, ani nie	31,0%	29,1%	32,8%
Raczej nie i zdecydowanie nie	35,7%	42,4%	29,3%
Inny rodzaj odpowiedzi	0,3%	0,0%	0,6%
Brak odpowiedzi	1,0%	0,7%	1,3%

No cóż, mimo najszczerzych chęci, nie udało się w tym przypadku uzyskać od kielczan jednoznacznej odpowiedzi. Niemal 1/3 odpowiadających zgodziła się z postawioną tezą, nieco ponad 1/3 była przeciwna i prawie 1/3 nie wypowiedziała się wiążąco co do badanej kwestii. Na pewno w znacznym stopniu na takim a nie innym rozkładzie deklaracji zaważył fakt nieznamomości koncepcji „smart city” wśród badanych. To zrozumiałe, że tak jak w przypadku wszelkich nowych idei, nawet jeśli byłyby one najbardziej korzystne i obiecujące, trzeba czasu, przemyślanej koncepcji komunikacyjnej i – powiedzmy to otwarcie – sukcesów, które będą mogły być udziałem przeważającej większości obywateli.

Przed sformułowaniem ostatecznych wniosków płynących z badania, przyjrzyjmy się jeszcze swoistemu eksperymentowi, na który poważyli się badacze. Otóż zapytali oni respondentów, stosując pytanie otwarte, o znajomość realizowanych, bądź już zrealizowanych w Kielcach projektów czy instytucji

wpisujących się w ideę miasta inteligentnego. A oto ranking wskazań, skrócony do najbardziej istotnych kategorii.

Zestawienie 1. Znajomość projektów, realizowanych przez miasto Kielce, które wpisują się w ideę miasta inteligentnego.

Kategoria	Działanie lub instytucja	Wystąpień
1	Kielecki Park Technologiczny.	41
2	Usprawnienia komunikacji miejskiej (ogólne i szczegółowe rozwiązania.)	27
3	Geopark Kielce i Geoportal Kielce.	19
4	Amfiteatr na Kadzielni.	12
5	Rewitalizacja centrum miasta.	12
6	Filharmonia.	11
7	Usprawnienia komunikacyjne dotyczące ruchu pojazdów i rowerów.	11
8	Targi Kielce.	11
9	Budżet obywatelski.	7
10	Teatr.	7
11	Modernizacja uczelni wyższych.	6
12	Hot spoty z Internetem.	5
13	Kieleckie Centrum Kultury.	4

Komentarz wydaje się tu być zbyteczny. Można powiedzieć, że kielczanie mówią o tym, co widzą i o tym, o czym słyszą. Niemniej jednak dokonanych wskazań jest dramatycznie mało (ogółem 204). Przy tego typu pytaniu otwartym badacze nie limitują przecież ilości wskazań dokonanych przez poszczególnego respondenta a wręcz przeciwnie, oczekują jak najszerszych i przemyślanych wypowiedzi. Przy czym należy pamiętać, że jest to raczej pytanie o wiedzę, zaś w zdecydowanie mniejszym stopniu o opinię. To w jakimś stopniu tłumaczy mierny rezultat zestawienia (oczywiście w sensie ilościowym).

Skoro tak mało mamy realizowanych projektów typowych dla miast inteligentnych, przyjmijmy może taką interpretację płynącą z Zestawienia nr 1, abstrahując tym samym od mizernego poziomu wiedzy badanych na ten temat; to może badani pokażą nam, czego ich zdaniem brakuje w tym zakresie w naszym mieście. Popatrzmy zatem na Zestawienie nr 2 (powstałe także w oparciu o zastosowanie pytania otwartego).

Zestawienie 2. Oczekiwania respondentów co do brakujących udogodnień związanych z inteligentnymi technologiami w Kielcach.

Kategoria	Działanie lub instytucja	Wystąpienie
1	Zwiększenie rynku pracy, rozwój przemysłu, budowa zakładów pracy, strefa ekonomiczna.	53
2	Nowoczesne i multimedialne miejsca kultury, nowoczesna hala sportowa, Aqua Park, kluby osiedlowe dla seniorów, powstanie parku dla społeczności.	44
3	Poprawa dróg i chodników, parkingi osiedlowe, więcej zieleni.	33
4	Usprawnienia ruchu samochodowego i rowerowego.	26
5	Rowery miejskie.	23
6	Darmowy Internet w miejscach publicznych, dostęp światłowodowy w całym mieście.	19
7	Elektroniczna komunikacja z mieszkańcami miasta na temat spraw mieszkańców.	17
8	Lotnisko.	15
9	Modernizacja dworców PKP, PKS, nowoczesne przystanki autobusowe, lepsze połączenia MPK, aplikacja dla komunikacji miejskiej.	15
10	Wsparcie firm rozwojowych, młodych przedsiębiorców, promocja rynku lokalnego, stymulacja rozwoju firm poprzez podatki.	12
11	Place zabaw dla dzieci.	10

Jak widać część badanych potraktowała udzielanie odpowiedzi na to pytanie jako swoisty „koncert życzeń”. Jaki bowiem związek istnieje pomiędzy żądaniem poprawy stanu dróg i chodników, zakładaniem parkingów osiedlowych, wzbogacaniem terenów zielonych czy też zakładaniem placów dla dzieci, a inteligentnymi technologiami? Charakter życzeniowy dokonanych wskazań ujawnia się jeszcze mocniej gdy odwołamy się do mniejszych kategorii, nie ujętych w Zestawieniu nr 2. Podajmy tylko dla przykładu, iż respondenci życzyliby sobie także: poprawy dostępu do lekarzy i podniesienia jakości leczenia, zakładania domów samotnej matki i domów opieki dla osób starszych, większej liczby mieszkań dla młodych i domów socjalnych, opodatkowania korporacji i marketów, rozwoju sprzedaży artykułów polskich, tanich kawiarni i herbaciarni oraz wprowadzenia odpowiedzialności karnej dla sędziów i urzędników skarbowych.

Natomiast merytoryczne wybory, wskazane w Zestawieniu nr 2, odsyłają nas do sfery ekonomicznej i szeroko rozumianej sfery komunikacyjnej. Przy czym badani doceniają rolę Internetu jako środka łączności służącemu pogłębieniu integracji i zapewnieniu bardziej efektywnego działania całej sfery organizacji społecznej.

Wnioski płynące z badania

1. Intensyfikacja działań na rzecz zbudowania społeczeństwa obywatelskiego. Należy dążyć do jak największej aktywizacji lokalnego potencjału społecznego poprzez celowe oddziaływania samorządu, jak i intensywną rozbudowę sfery instytucji i organizacji pozarządowych, które mogą być sprzymierzeńcami i partnerami w propagowaniu i wdrażaniu idei Smart City w Kielcach.
2. Poprawa funkcjonowania Urzędu Miasta we wskazanych przez badanych aspektach i zastosowanie wszelkich środków mających na celu rozpropagowanie działalności Urzędu jako organu samorządu terytorialnego.
3. Intensyfikacja oddziaływań w zakresie walki z bezrobociem w celu jak największego ograniczenia skali tego szkodliwego zjawiska, będącego podstawą i przyczyną innych problemów społecznych.
4. Stosowanie różnego rodzaju form pomocy i zachęt wobec działających na lokalnym rynku przedsiębiorców, ze szczególnym zwróceniem uwagi na kategorię młodych biznesmenów oraz firm lokujących się w sektorze IT.
5. Rozpowszechnianie Internetu we wszystkich kategoriach społecznych i instytucjach funkcjonującej zbiorowości miejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem starszych wiekowo grup mieszkańców.
6. Aktywizacja kulturalna mieszkańców poprzez stosowanie różnorodnego rodzaju form i środków działalności kulturalnej, przy czym jak wiadomo z kulturą popularną nie ma większego problemu, natomiast większą uwagę i wysiłek należy skierować ku zjawiskom i dziedzinom trudniejszym, nawet niszowym.
7. Nieustające rozwijanie świadomości ekologicznej, pociągające za sobą wzrost działań proekologicznych i traktowanie natury jako partnera i warunku globalnego rozwoju.
8. Zwiększenie, w wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych, liczby miejsc relaksu i wypoczynku w mieście oraz dostosowanie ich charakteru do autentycznych potrzeb mieszkańców.

9. Poprawa, w granicach możliwości finansowych i uwarunkowań lokalnych, infrastruktury drogowej poprzez zapewnienie wydolności i utrzymania właściwego stanu technicznego ciągów komunikacyjnych i lepszej organizacji wszelkich form ruchu.
10. Rozwinięcie i utrzymanie we właściwym stanie technicznym infrastruktury rowerowej, jako alternatywnej formy komunikacji w mieście i uczynienie z niej szerzej akceptowanego i wręcz społecznie wyróżnianego sposobu przemieszczania się po mieście.
11. Bardziej skuteczna walka z jeżdżącymi niebezpiecznie kierowcami i taka organizacja ruchu, która by to zadanie wspomagała.
12. Budowa, po przeprowadzeniu konsultacji społecznych, nowych parkingów, szczególnie na starszych osiedlach miasta, przy zastosowaniu występujących obecnie incydentalnie w Kielcach form piętrowych czy podziemnych miejsc parkowania.

Spis rysunków

Rysunek 1. Stopnie inteligencji miasta.	4
Rysunek 2. Zintegrowane zarządzanie miastem inteligentnym.....	7
Rysunek 3. Odczucia respondentów wobec Kielc jako miasta zamieszkania wg płci.....	18
Rysunek 4. Stosunek respondentów do Kielc wg kategorii wiekowych (w wybranych aspektach).....	19
Rysunek 5. Formy aktywności obywatelskiej badanych wg płci	22
Rysunek 6. Ocena dotkliwości i stopnia niebezpieczeństwa występujących negatywnych zjawisk	26
Rysunek 7. Występowanie uciążliwości współżycia społecznego w najbliższej okolicy zamieszkiwania respondentów	29
Rysunek 8. Problemy, występujące w okolicy miejsca zamieszkania respondenta	33
Rysunek 9. Stosowany przez mieszkańców Kielc sposób docierania do pracy czy szkoły ...	40
Rysunek 10. Ocena stanu wybranych składników środowiska w Kielcach.....	49
Rysunek 11. Stanowisko badanych wobec stwierdzenia: „mam poczucie, że mogę wpływać na sprawy związane z miastem” wg płci	52
Rysunek 12. Rozkład opinii respondentów na temat zarządzania miastem Kielce.....	55

Spis tabel

Tabela 1. Pytania kwestionariusza w odniesieniu do obszarów smart city.	11
Tabela 2. Ludność wg płci i wieku w Kielcach - stan w dniu 31 XII 2016	13
Tabela 3. Badani respondenci wg kategorii wiekowych w podziale na płeć	15
Tabela 4. Badani respondenci wg wykształcenia w podziale na płeć.....	16
Tabela 5. Ocena własnej sytuacji materialnej w kategoriach wiekowych	17
Tabela 6. Formy aktywności obywatelskiej badanych wg wieku	21
Tabela 7. Cele, w jakich badani korzystają z Internetu (możliwość wyboru kilku odpowiedzi)	23
Tabela 8. Korzystanie z oferty kulturalnej przez respondentów w ostatnim czasie wg płci	24
Tabela 9. Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Kielc wg kategorii wiekowych – teren miasta	27
Tabela 10. Ocena poczucia bezpieczeństwa w okolicy miejsca zamieszkania respondenta wg kategorii wiekowych	27
Tabela 11. Zmiana estetyki okolicy miejsca zamieszkania w czasie ostatnich 5 lat wg płci ..	34
Tabela 12. Ocena funkcjonowania publicznej służby zdrowia, pomocy społecznej i usług edukacyjnych wg wieku	35
Tabela 13. Kielce na tle innych miast w Polsce, z punktu widzenia możliwości znalezienia pracy, podział wg wieku.....	37
Tabela 14. Ocena wybranych działań miasta w aspekcie przedsiębiorczości wg płci	38
Tabela 15. Oceny jakości poruszania się po Kielcach samochodem osobowym oraz stanu dróg w mieście	41

Tabela 16. Ocena jakości podróżowania po Kielcach rowerem i faktu czy miasto jest przyjazne dla rowerzystów wg płci.....	42
Tabela 17. Ocena jakości obsługi komunikacji miejskiej w Kielcach (nie uwzględniając braków odpowiedzi).....	43
Tabela 18. Rozkład opinii mieszkańców Kielc na temat podmiotów dbających o środowisko naturalne	46
Tabela 19. Rozkład zachowań proekologicznych mieszkańców Kielc wg płci.....	47
Tabela 20. Stopień ważności dla badanych zaangażowania w sprawy miasta wg płci.....	51
Tabela 21. Stopień zainteresowania się respondentów działaniami władz miasta wg płci	51
Tabela 22. Ocena aspektu „otwartość władz samorządowych „ przez respondentów wg płci	53
Tabela 23. Ocena działania władz miasta przez respondentów (w wybranych aspektach) wg płci.....	54
Tabela 24. Rozkład opinii badanych co do zaliczenia Kielc do grona miast inteligentnych ...	57

Bibliografia

1. Anttiroiko A-V, Valkama P., Bailey S., 2014, *Smart cities in the new service economy: building platforms for smart services*, AI & Soc
2. Ciupa S., Dzwonkowska K., Kisiel J. 2011, *System planowania przestrzennego i jego rola w strategicznym zarządzaniu rozwojem kraju*, T. Markowski, P. Żuber (red.), seria „Studia KPZK PAN”, t. CXXXIV.
3. Focus Group Technical Report - *Smart sustainable cities: An analysis of definitions; ITU-T Focus Group on Smart Sustainable Cities*, 2014.
4. ISO 37120, *Sustainable development of communities. Indicators for city services and quality of life*, First edition 2014-05-15.
5. LEIPZIG CHARTER on Sustainable European Cities, 2007, http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/themes/urban/leipzig_charter.pdf
6. PD 8100, 2015, *Smart cities overview – Guide*, 2015.
7. Sikora-Fernandez D., 2014, *Zarządzanie miastem w dobie społeczeństwa informacyjnego. Innowacje 2014. Innowacyjne działania w ICT*. Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego: 17-27.
8. Stawasz D., Sikora-Fernandez D., 2015, „Dobre praktyki inteligentnego zarządzania w polskich miastach”. *Studia Miejskie* tom 19. Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego: 35-46.
9. Stawasz D., Sikora-Fernandez D., 2015, *Zarządzanie w polskich miastach zgodnie z koncepcją Smart City*, Wydawnictwo Placet.
10. *Województwo Świętokrzyskie 2016 – Podregiony, Powiaty, Gminy*, Urząd Statystyczny w Kielcach.